БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

(8901) | 1959 оной мартын 24 вторник, | Сэн 20 мүнгэн

Башкирай АССР-эй Верховно Соведтэ Башкирай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй Башкирай обкомдо

Башкирай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын дү-жэлэй ойн гүйсэhэн үдэр республикын хүдэлмэришэд, колхозни- болон интеллигенциие СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Союзай Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй Центральна Комитет ха-аар амаршална.

Башкирай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикые бай-а тухай В. И. Ленинэй гар табиhан декрет 1919 оной мартын 23-олилогдоhон юм. Энэ үдэр Башкирай ажалшадай национальна эр болонхой. Агууехэ Октябриин социалистическэ революци ила-башкир арадые политическэ эрхэ сүлөөгүй байдалhаа, дарлалтаhаа эн сүлөөлөөд, ажахы болон соёл культураяа хүгжөөхэ үргэн зам-рэниие гаргаhан байгаа.

Советскэ Башкирай ажалшад Коммунистическэ партиин хүтэлбэ-, агууехэ ород арадай, манай ороной бусад арадуудай аха дүүгэй аламжада түшэглэн угаа ехэ социалистическэ хубилалта үнгэрhэн н жэлэй түрша соо туйлаhан байна.

Республика дотор хүсэн түгэлдэр промышленность, оньhожоруу-аhан томо хүдөө ажахы байгуулагдаа. Нефтиин, газай, машина алгын, химическэ, электротехническэ болон промышленностиин бу-hалбаринуудай хэдэн зуун предприяти совет засагай үедэ бариг-а байна. Энэ үе соо промышленностиин бүтээдэг бүхы продукцинь шахуу дахин ехэ болоо. Колхоз, совхозуудынь hүүлэй табан жэлэй а соо хахад миллион үлүүтэй шэнэ, боро газар элдүүрилээ, хүдөө ын продукци абалгые нилээд ехээр дээшэлүүлээ.

Башкир арадай удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа нацио-на соёл культура түргэнөөр ургажа, хүгжэжэ байна. Октябриин люциин урда тээ Башкирай хүн зон бултадаа шахуу үзэг бэшэг эгүй байhан юм. Совет засаг эрдэмдэ hураха үргэн зам ажал-та нээжэ үгөө. СССР-эй Наукануудай академиин филиал, универ-т, институдууд, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд, хэдэн мян-hургуули, театрнууд, клубууд, библиотекэнүүд мүнөө республика р хүдэлнэ. Национальна интеллигенциин олон тоото кадрнууд ур-гараа. Башкирай литература, искусствын гайхамшагта зохёолнууд үлагдаа.

Эдэ бүхы амжалтанууд Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн нскэ национальна политикын, манай ороной арадуудай аха дүүгэй эршэгүй хани барисаанай үрэ дүн мүн болоно.

КПСС-эй XXI съездын баталан абаhан, арадай ажахые хүгжөөхэ он жэлэй шэнэ түсэб хадаа экономико болон соёл культураяа саа-ань хүсэтэйгөөр хүгжөөн дэбжээхэ үргэн ехэ арга зам Советскэ кирай үмэнэ нээжэ үгөө. Республикын ажалшад хадаа промыш-ность болон хүдөө ажахые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, долоон жэ-түсэбые, мүн 1959 оной даалгабариие болзорhоонь урид дүүргэ-, нефть, газ бүри ехээр абахын, станогууд болон бусад продукци р гаргахын, мяха, hү бүри элбэгээр абадаг болохын түлөө бүгэдэ ай социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэй.

Партиин XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тү-, манай орондо коммунизмын илан мандахын түлөө башкир арад адаа эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ гэжэ батаар найдажа байhа-СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, ССР Союзай Министрнүү-Совет, КПСС-эй Центральна Комитет элишэлэн мэдүүлнэ.

Башкирай Автономно Советскэ Социалистическэ Республика ман-а болтогой!

Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр коммунизмын илалта тээшэ шаа!

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ — **ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ** — **КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.**

СССР-эй ПРОФСОЮЗУУДАЙ XII СЪЕЗД НЭЭГДЭБЭ

СССР-эй профсоюзуудай XII д мартын 23-да Москвагай млиин Ехэ Ордон соо нээгдэбэ. он жэлэй түсэбые дүүргэхын э тэмсэлдэ мүнөө эдэбхитэйгээр хожо, манай орон дотор ком-зм байгуулха асари ехэ зорил-удые эрид шууд бэелүүлжэ ан профсоюзуудай 52 миллион тэй гэшүүн хүдэлмэришэд бо-алба хаагшадые түлөөлhэн делегат съездэ ерэhэн байна. ы соо айлшад олон.

…лөөнэй арбан час. Коммунисти-э партиин, Советскэ Правитель-и хүтэлбэрилэгшэд ложонуудта э hууна. Делегадууд болон шад хүл дээрээ бодон зогсоод, ьемэ удаан альга ташалгаар тэ-ние угтаа.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр В. Гришин СССР-эй профсою-дай XII съездые нээгдэhэн дээрэ мэхобо. Гадаадын оронуудай офсоюзуудай болон хүдэлмэри-эй организацинуудhаа съездэ эн олон тоото түлөөлэгшэдые дын, советскэ профсоюзуудай ы гэшүүдэй зүгhөө тэрэ халуу-р амаршалаа.

Съездын хүтэлбэрилхы органууд: зидиум, секрегариат, редакцион- болон мандатна комиссинууд агдаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиум съездын хүндэлэлэй президиумдэ нэрьемэ альга ташалган доро hунгагдаhан байна.

Иимэ зүбшэхэ зүйлнүүд баталагдаба:

1. ВЦСПС-эй хүдэлмэри тухай тоосоон, КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар СССР-эй профессиональна союзуудай зорилгонууд.
2. Шалгалтын комиссиин хүдэлмэри тухай тоосоон.
3. СССР-эй профессиональна союзуудай Уставта зарим хубилалта оруулха тухай.
4. Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй, Шалгалтын комиссиин hунгалта.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр А. И. Кириченкодо үгэ үгтэхэдэнь, зал соо байгшад тэрэниие халуунаар угтаа. СССР-эй профсоюзуудай XII съездэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй амаршалгые тэрэ уншаба. Кремлиин Ехэ Ордон соо нэрьемэ альга ташалган болоо.

Зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалые съезд хэлсэжэ ороо. ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр В. В. Гришин элидхэл хэhэн байна.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүдтэ „Эхэ-герой“ гэhэн нэрэ зэргэ олгогдобо

СССР-эй Верховно Соведэй Пре-зидиумэй 1959 оной мартын 21-нэй …аар Бурядай АССР-эй арбач …үү түрэhэн ба хүмүүжүүлhэн …нүүдтэ «Эхэ-герой» гэhэн хүндэ-…рэ зэргэ олгогдожо, «Эхэ-ге-…й» гэhэн орден, СССР-эй Вер-…но Соведэй Президиумэй гра-…а барюулагдаха болоо:

…сова Александра Анисимовнада—Кабанскын аймагай Творогово тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Новикова Ульяна Андреевнада—Баунтын аймагай Ципикан посёлогой гэрэй эзэн эхэнэр.

Тарасова Елена Митрофановнада — Баунтын аймагай Карафтит посёлогтохи лесхозой хүдэлмэришэн.

(ТАСС).

Башкирай АССР-эй Верховно Соведтэ Башкирай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй Башкирай обкомдо

Башкирай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын байгуулагдаhаар 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан Советскэ Башкирай хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци болон бүхы ажалшадые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи Бюро халуунаар амаршалан, баяр хүргэнэ.

Октябриин Агуу ехэ социалистическэ революци Россин бүхы арадуудые социальна болон национальна дарлалтаhаа сүлөөлөөд, саашадаа сүлөөтэйгөөр хүгжэн дэбжэхэ үргэн ехэ арга боломжо тэдэнэй үмэнэ нээжэ үгөө. 1919 оной мартын 23-да РСФСР дотор Башкирай Автономно Советскэ Социалистическэ Республика байгуулагдаhан юм. Национальна автономи тогтооhон ябадал Башкирай ажабайдалда түүхэтэ ехэ событи болоhон байгаа. Хаанта засагай, ородой капиталистнууд болон помещигүүдэй, тэрэшэлэн татар ба башкир феодалнуудай дарлалта доро хэдэн зуун жэлдэ зобоhон башкир арад өөрын гүрэн түрэтэй болоhон, өөhэдынгөө хуби заяанайнгаа эзэн болоhон байна.

Тэрэ үеhөө хойшо үнгэрhэн дүшэн жэлэй турша соо башкир арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр, агууехэ ород арадай аха дүүгэй туhаламжаар социалистическэ гүн ехэ шэнэдхэлгэ хээд, өөhэдынгөө экономико, удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа национальна соёл культурые бодото дээрэнь хүгжөөн hалбаруулаа.

Совет засагай жэлнүүдтэ Башкирай АССР-эй томо промышленностиин бүтээн гаргадаг бүхы продукци 150 шахуу дахин нэмээ. Нефть абажа шанаржуулдаг, химическэ, газай, электротехническэ, машина бүтээдэг үйлэдбэри гэхэ мэтэ индустриин шэнэ hалбаринууд, промышленностиин бусадшье hалбаринууд байгуулагдаад, саашадаа ехээр хүгжэhэн байна. Бүхы хаанта Росси дотор 1913 ондо бүтээгдэhэнhээ 5 дахин олон металл отолдог станогууд, 1,8 дахин ехэ электроэнерги нёдондо жэл Башкирта үйлэдбэрилэгдөө.

Республикын социалистическэ хүдөө ажахы дэбжэлтын замаар найдамтай хүгжэжэ байнхай. Совет засагай үедэ тарилгынь талмай 78 процентээр, тэрэ тоодо шэниисын—2,5 дахин, техническэ ургамалнуудай—4,5 дахин нэмэhэн байха юм. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрид ехээр хүгжөөхын тулада партиин хараалhан хэмжээнүүдые бэелүүлэн, Башкирай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ороохо таряа, сахарай свёкло, мал ажалай продуктнуудые нилээд ехээр абадаг болоhон байна. Башкирай АССР 1953 онойхиhоо 1,6 дахин ехэ мяха, 2 дахин ехэ hү, 2,1 дахин олон үндэгэ, 1,5 дахин ехэ ноохо 1958 ондо гүрэндөө худалдаа. Һүүлэй табан жэлэй туршада колхозуудай мүнгэн олзо гурба дахин ехэ болоо.

Урдань үзэг бэшэггүй байhан башкир арад национальна соёл культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлаа. Башкирай 4847 hургуулида хахад миллион шахуу үхибүүд hурана, 8 дээдэ hургуули, тэрэ тоодо университет, научно-шэнжэлэлгын 20 гаран институт, СССР-эй Наукануудай академиин филиал эндэ бии. Советскэ интеллигенциин олон тоото национальна кадрнууд республика дотор урган гараа. Эрдэм ухаанай хэдэн арбаад доктор, эрдэм ухаанай 500 шахуу кандидат, дээдэ эрдэмтэй 10 мянга гаран мэргэжэлтэд тэдэнэй дунда бии. Башкирай литература, искусство гайхамшаг хүгжэлтэ туйлаа.

Ажахы болон соёл культурын байгуулалтаар Башкирай АССР-эй туйлаhан угаа ехэ амжалтанууд социализмын шэнэдхэн байгуулхы түгэлдэр хүсэнэй, СССР-эй бүхы арадуудай хүгжэлтые, эбдэршэгүй хани барисаае, аха дүүгэй харилсаа холбоое хангадаг Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын ленинскэ национальна политикын зүб байhанай эли тодо гэршэ болоно.

КПСС-эй XXI съездын hайшааhан, СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб Башкирай АССР-эй ажалшадай үмэнэ саашадаа ашаглаха гайхамшаг арга боломжо нээжэ үгөө. Республикын промышленностиин продукцинь бүхы дээрээ 2,4 дахин нэмэхэ юм. Химическэ, нефтиин, газай промышленность илангаяа түргэнөөр хүгжөөгдэхэ. Республикын хүдөө ажахыда ороохо таряа ургуулан абалга долоон жэлэй эсэстэ, 5 дахин, мяха абалга 3 шахуу дахин, hү—2 дахин нэмэхэ байна.

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл манай бүхы орон доторхидол адляар Башкирай АССР-тэ улам үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Башкирай нефтьшэд үнэтэ үүсхэл гаргаа. Эдэнэр ороной нефтиин, газай промышленностиин хүдэлмэришэдэй дунда мүрысөө үүсхэжэ, 1959 ондо нефть, газ абалгые дээшэлүүлхэ, үрэмдэлгэ бүри түргэнөөр хэхэ, продукциин шанар hайжаруулха, өөрынь үные химдаруулха шухала уялгануудые абаhан байна.

Долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөнэй тугые Башкирай АССР-эй хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци дээрэ үргэжэ ябаха гээд этигэжэ байhанаа РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи Бюро элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Социалистическэ индустрияа, хүдөө ажахыгаа саашадань хүсэтэ ехээр хүгжөөн дэбжээхын түлөө, соёл культура, литература болон искусствояа улам ехээр хүгжөөн бадаруулхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалта туйлахыень алдарта башкир арадта хүсэнэбди.

Башкирай Автономно Советскэ Социалистическэ Республика мандаха болтогой!

СССР-эй бүхы арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаан мандаха болтогой!

Манай ороной арадуудые урагшань, коммунизм тээшэ найдамтайгаар хүтэлэгшэ, манай түрэл Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ — **РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ** — **КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи БЮРО.**

Ургаса дээшэлүүлхэ, тэжээл ехээр бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулая

В. ДУБРОВСКИЙ, КПСС-эй обкомой секретарь

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, долоон жэлэй түсэбые бэелүүлхэ замдамнай 1959 он шиидхэхы удхашанартай болохо байна. Рязаниин болон ороноймнай бусад түрүү областьнуудай жэшээгээр Бурядай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд харюусалгатай уялгануудые абаба. Энэ жэл нёдондонойхитой жэшээлхэдэ, 1,8 дахин ехэ мяхан абтаха, 43,5 мянган тонно мяхан гүрэндэ худалдагдаха, 1,4 дахин ехэ hүн абтаха, 87 мянган тонно hүн гүрэндэ худалдагдаха юм. Тиихэдэ ноохо абалгые 1,3 дахин ехэдхээд, 4,7 мянган тонно гүрэндөө худалдаха байнабди. Тиин хониной тоо толгой 20 процентээр, эбэртэ бодо малай тоо—7, тэрэ тоодо үнеэдэй—20 процентээр, гахайнуудай—34 процентээр олошоруулагдаха. Эдэ уялгануудаа дүүргээд байхадаа мал ажалай продуктнуудые абаха, тэдэниие гүрэндэ тушааха долоон жэлэйнгээ түсэб 4—5 жэл соо дүүргэхэбди.

Хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай, сабшалангай ургасые дээшэлүүлээд, малдаа бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдэдэг болоходоол эдэ уялгануудаа бэелүүлжэ шадахабди. Гектар бүриhөө 300 центнер кукуруза, 100 центнер хартаабха, нёдондонойхиhоо 3—4 центнерээр ехэ ороохо таряа энэ жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд абаха уялгатай. Энэ ушарта ороохо таряа бүри элбэгжүүлхэ, хартаабха болон бүдүүн, шэмэтэ тэжээл бэлдэхэ бүхы арга боломжонууднай энээгээр хизаарлагдахагүй байна. Юуб гэхэдэ, зарим колхоз, совхозууд уялгануудаа дүүргээдшье байхадаа ниитынгээ малые үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангажа шадахагүй байна бшуу. Ган гасуур болодог манай эндэхи эрхэ байдалые хараадаа абан колхоз, совхоз бүхэн бүдүүн, шэмэтэ, концентрированнэ тэжээлэй нөөсэтэй болохо ёhотой. Хүдөө ажахын бүхы ургамалай ургасые эрид дээшэлүүлээд, үрэжэлтэй шэнэ газар элдүүрилээд, ороохо болон тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмайе ехэдхээд байхадаа мал ажалай эрилтые хангажа шадахабди. Энээнтэй хамта урдань хэрэглэгдэдэггүй байhан заха үзүүрэй нэлэнхы ехэ бэлшээри, сабшалангай газар заабол ашаглагдаха ёhотой. Яруунын, Баргажанай, Ториин, Закаменай аймагуудта иимэ газар ехэ байха юм.

Манай партиин XXI съездын тодорхойлhоной ёhоор, хүдөө ажахын ургамалнуудай, сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ газар тарялан эрхилхэ хүдэлмэриин гол зорилгонь болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ олон аймагуудhай бага ургаса хуряаhан, малдаа үбhэ тэжээл дутамагаар бэлдэhэн байна. Энээнhээ шалтагаалжа республикымнай хүдөө ажахын гол hалбари—мал ажалда ехэ хохидол тохёолдоо hэн. Мал ажалай продуктнуудые 2—3 дахин дээшэлүүлхын тула нёдондонойхидо орходоо бүдүүн, концентрированнэ тэжээл 5 дахин, шэмэтэ тэжээл 10 дахин ехэдхэхэ болонобди. Энээн дээрэhээ хаража үзэхэдэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай, сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ угаа харюусалгатай зорилго мүн.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай, сабшалангай муу ургаса абадагhаа шалтагаалжа, олонхи колхоз, совхозуудай гол hалбари—мал ажал, бүхы ажахыень хүгжөөхэ хэрэгтэ hаад ушаруулагдана. Тиимэhээ мүнөө жэл, мүн саашадаашье ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Республикын хүдөө ажахын бүхы дээрээ абтадаг продукциин 65—70 процентнь ургамалай ажахыhаа абтадаг юм. Энээниие хараадаа абаад байхада, үтэгжүүлгэ хэхэ, сабшалан, тариалан уhалха, уhалууриин системэ бариха, үрэhөө hайжаруулхын тула баян ургаса үгэдэг эрхим сортын үрэhэтэй болохо тушаа гаргаша хэхэ дурагүй байдаг зарим аймагай болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд алдуу хэнэ гээшэ. Эдэнэр тариан ажалай бүхы гол хүдэлмэриие бултыень оньhожоруулха гэжэ тэмсэнэгүй.

Ган гасуур болодог Забайкалиин эрхэ байдалда газарай хүрьhэндэ шииг нойто барижа абаха гээшэ шухала удхашанартай. Юуб гэхэдэ, бүхы хэгдэдэг агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай аша туhа энээнhээ дулдыдаха байна бшуу. Энээниие хараадаа абаагүй hаа, бэелүүлэгдэдэг агротехническэ аргануудай нэгэниин шье зүбтэхэгүй.

Иволгын, Сэлэнгын, Кударын болон бусад зарим аймагуудта ороохо таряанай, кукурузын, хартаабхын, сабшалангай баян ургаса абаhан жэшээнүүд олон. Энээнhээ харахада, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэтээ сасуу хүрьhэндэ шииг нойто ехээр барижа шадаhан лэ газарта баян ургаса абтаhан байна ха юм.

Үнгэрэгшэ үбэл урдынхида орходоо республикымнай бүхы аймагуудта ехэ саhан ороо. Иигэжэ газарай хүрьhэн шииг нойто ехэтэй, ургасын гарахада зохистой байхань гээшэ.

Март hарада сагай уларилай ямар байhаниие хараадаа абаад, апрельдэ ямар байхыень уридшалан мэдээд байхада энэ жэл эртэ хабар болохоор багсаагдана. Тиин газарай хүрьhэн нёдондонойхиhоо багаар хүрэhэн байна. Энэ ушарhаа республика доторнай тарилгын хүдэлмэри апрелиин арбаадаар эхилэгдэжэ болохо. Тиимэ хадань богони болзор соо агротехникын заабариие наринаар сахижа, хабарай тарилгые эмхитэйгээр үнгэргөөд, хаhа соонь газараа hайса уhалаад, hайрамай, гол горхоной уhаар горьтой уhалаад байбал, хүрьhэндэ шииг нойтон ехээр баригдаха, ургасашье үдхэн hайнаар гараха байна.

Хабарай тарилгада бэлдэлгые удаарууулбал, муухан хойшолонтой байха. Тиимэhээ колхоз, совхозууд дутагдалнуудаа дары усадхаха ушартай. Гэбэшье Яруунын, Закаменай, Курумканай, Кударын, Ториин аймагуудай колхозууд трактор, анзаhан, сеялкэнүүдэйнгээ гурбанайншье нэгые заhабарилаагүй байhаар. Харин Закаменай аймагта 48 анзаhанай миил хоёрынь заhагдаад, таряанай, кукурузын нэгэшье тракторна сеялкэ бэлдэгдээдүй. Борьёогой, Яруунын болон Хориин совхозууд тарилга хэхэ, хүрьhэ элдүүрилхэ машинануудые муугаар заhабарилна. Тэндэ эдэ машинануудай хахадынше заhабарилагдаадүй байhаар.

Комбайн болон хуряалгын бусад машинануудые олон колхоз, совхозууд заhабарилжа эхилээдүй. Тэдэнэр тарилгын халуун үедэ техникээ заhабарилха гэжэ хэдэн мянгаад хүниие hаатуулжа байхань гээшэ гү? Хэрбээ энэ хүдэлмэриин эртээнhээ, бодомжотойгоор хэгдэhэн байгаа hаань, хэды олон механизаторнууд тарилгада ябалсаха байгааб? Зүгөөр хабарай тарилгын эхилтэр эмхитэй hайнаар хүдэлөөд хуряалгын техникэ, машинануудаа заhабарилжа шадабал, иимэ хохидолтой байдалhаа гаража болохо байна.

Гэхэтэй хамта заhабарилгын шанар муу байhаар. Февральда машина, техникын ямараар заhабарилагдаhаниие шалгахада, Бичурын, Сэлэнгын, Хориин болон бусад олон аймагуудай колхозуудта ехэ дутагдалнууд, технологическа гурим бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал элирүүлэгдээ hэн.

Колхозуудай заhабарилгын мастерскойнуудай бүхы хэрэгсэлээр хүсэд хангагдаагүй байhан үедэ трактор, мотор, комбайнуудай ехэ заhабари тэндэ хэжэ болохогүй. Тиин тракторнуудай олонхинь колхозуудай багахан мастерскойнуудта заhабарилагдаад, техническэ гуримай эрилтые хангажа шаданагүй.

Жэшээнь, бэлэн болоhон 156 тракторай 70-ниинь лэ РТС-эй мастерскойдо заhабарилагдаа. Харин колхозуудай заhабарилhан олонхи тракторнуудынь дахин заhагдахаар байба. Иигэжэ эдэ тракторнуудые хоёрдохёо заhабарилхада нилээд ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха болоно. Сэлэнгын аймагта 84 тракторай 21-ниинь РТС-тэ заhабарилагдаа. Тарбагатайн аймагта 117 тракторай 37-ниинь РТС-тэ заhабарилагдаhан байха юм. Эдэ аймагуудай колхозуудта заhабарилагдаhан олонхи тракторнуудайнь мотор туршагдажа үзэгдөөгүй, ямаршье хүсэтэй байhаниинь, хэды шэнээн түлишэ галдахань элирүүлэгдээгүй. Тиин иимэ туршалга РТС-эй мастерскойнуудта хэжэ болохо байгаа бшуу. Яахадаа тэрэ хэгдээгүйб гэхэдэ, эндэхи РТС-үүдэй директорнүүд нүхэд Воробьев, Зайцев, Кузьмин гэгшэд анхарал оролдолго гаргаагүй ха юм. Гүрэнэй техническэ хиналташье гэжэ байгаагүй шахуу. Мүн КПСС-эй айком, аймгүйсэдкомууд энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаа. Эдэ дутагдалнуудые дары түргэн усадхаагүй hаа, хабарай хүдэлмэриин үедэ ехэ хохидол ушарха байна. Март hарын дүүрэтэр бүхы колхоз, совхозууд заhабариин шанарые, мүн тарилгада ямар бэлэдхэлтэй байhанаа хоорондоо шалгалсаха, дутагдалнуудаа тэрэ доронь усадхаха ёhотой.

Зарим колхоз, совхозууд үрэhэ хааха, тэрэнээ тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэрээ удааруулна. Яруунын, Хэжэнгын, Сэлэнгын аймагуудай, Бичурын, Яруунын, Сэлэнгын совхозуудай бии байhан үрэhэнэйнь 94—100 процент тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байhаар. Һүүлэй 2—3 hарын туршада эдэ колхоз, совхозууд үрэhэсэ тарилгада бэлдэхэ тухай бирагай юумэ хээгүй. Мүнөөшье тэдэнэр hанаа амар hуужа байhаар. Үрэhэ хүрэнгэсэ тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэриие унжагайруулаад байхада, hүүлэй hүүлдэ ургасын багаар абтаха байhаниинь мэдээжэ. Хэрбээ гологдоhон үрэhээ түргэн андалдаад, сэбэрлэхыень сэбэрлээд, бүхыдэнь тарилгын шанарта хүргэбэл, гээгдэлhээ гаража болохо байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Гусеничнэ шэнэ трактор

Алтайн хизаар. Алтайн М. И. Калининай нэрэмжэтэ тракторна заводой конструкторнууд ороной арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ гаргаша багатай, хүсэтэ трактор бүтээжэ байнхай. Хэдэн иимэ машина бүтээгдээд, заводто туршагдажа эхилhэн байна. **Зураг дээрэ:** Т-4 трактор.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Арга боломжо ехэ, тэрэнээ шадамаараар хэрэглэхэ

Һаяхан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо партийна суглаан болобо. Энэ суглаан дээрэ ажахын үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдээ. Элидхэлшэ С. Доржиев, мүн правлениин тоосоон тухай үгэ хэлэгшэд колхозойнгоо 1958 ондо туйлаһан амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, ажал хүдэлмэридөө байһан ехэнүүд дутагдалнуудые элирүүлэн, шанга шүүмжэлэл хэһэн байна.

Энэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ орооһо таряанай бирагүйхэн ургаса хуряагаа юм.

Үнгэрһэн жэлдэ колхоз малай тоо толгой олошоруулха түсэбөө дүүргээгүй, малайнь ашаг шэмэ бага байгаа. Ажахынгаа энэ гол һалбариие хүгжөөхэ хэрэгтэ правлени үсэд шанга оролдолго гарганагүй. Һаалиин үнеэд типовой байраар хангагдабашье, эдеэлүүлгэ, харууһа муутай байжа, һүн багаар һаагдаа.

Колхоз үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1166 литр һү һааһан, хонин бүриһөө 2,24 килограмм нооһо хайшалһан байна. Малай үүлтэр һайжаруулха талаар биратай юумэн хэгдэнэгүй. Мал олоороо һубайрна. 444 үнеэдһээ 235 тугал абтаа.

Колхозой мал ажал яахадаа хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэнэб гэхэдэ, нёдондо хүсэд хүрэхэ тэжээл абтаагүй, тиигээд муугаар харууһалһан дээрэһээ мал олоор гарзалһан, тураһан юм. Тиигэжэ малһаа ашаг шэмэ, олзо доход багаар абтаа.

Ниитынгээ мал ажалые энэ колхозой амжалтатайгаар хүгжөөхэ аргатай байһаниие эндэхи түрүү малшадай дүй дүршэл гэршэлэн харуулна. Жэшээлхэдэ, һаалишад Ханда Лубсанова, Мария Сахьянова, Д.-С. Цыбикова гэгшэд малаа һайнаар харууһалжа, абаһан түлнүүдээ бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ, нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1503—1894 литр һү һааһан байха юм. Энэ тиимэ ехэ туйлалта бэшэшье һаа, тус колхозой нёдондоной байдалаар бодоходо, яһала һайн дүн гэжэ тоологдоно. Юуб гэхэдэ, зарим һаалишадынь үнеэнһээ ойройдоо 800—900 литр һү һаагаа бшуу.

Колхознигуудай ажалай журам һула. Зарим колхознигууд ниитын ажалда хүсэд хабаадалсанагүй. Хүн бүхэн оролдосотойгоор ажаллаа һаа, ажал хүдэлмэринь ургашатай, бүтээсэтэйгээр ябаха һэн. Зарим колхознигууд ажалай журам эбдэнэ, бригаданууд болон гүүртэ, отарануудай даагшанарай даабари дүүргэдэггүй. Тиихэдэнь правлениин зүгһөө хэмжээн абтадаггүй байба.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд правлени болон партийна организациин хүдэлмэриие хурсаар шүүмжэлээ.

Мүн КПСС-эй XXI съездын дүнгүүд тухай элидхэл хэһэн партиин айкомой секретарь нүхэр Жабаев болон партийна организациин секретарь нүхэр Сабкеев, коммунистнууд Сергей Гомбожапов, Данзан Шадапов, Дамба Аюшеев, Чагдаржап Бадаев болон бусад олон һалбарита ажахыгаа саашадань ямар аргаар бүри һайнаар эрхилдэг болохоб, хэрэглэгдээгүй ямар арга боломжонууд бииб гэжэ хэлээ. Тон түрүүндэ янза бүриин тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэжэ, малайнгаа эдеэлүүлгэ, бэлшээриие һайжаруулха, ехэ малай һубайралгатай, тугал бяруунуудай, хурьгадай үхэлтэй тэмсэхэ гэжэ тэдэнэр онсолон заагаа.

Колхоздоо эгээн ехэ олзо үгэдэг хониин ажалаа саашадань бүри оролдосотойгоор, бүри түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго долоон жэлэй түсэбөөр табигдаба. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ коммунистнууд бүхы оролдолгоёо гаргаха ёһотой. Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ хүшэр хүндэ сагай тохёолдоод байхада, отара, гүүртэнүүдтэ коммунистнууд эльгээгдэжэ, ажал хүдэлмэридэнь туһалха, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха шиидхэбэри абтаа.

Т. Санжиев.

Зэдын аймаг.

Һайнаар хүдэлдэг кружок

Хэжэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой эхин парторганизаци аймаг соогоо томонуудай нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Эндэхи коммунистнууд, комсомолшууд болон партийнабэшэ эдэбхитэд партийна һуралсалай эхилхэтэй хамта хүдөө ажахын экономико шудалжа ороо һэн. Пропагандистаар колхозой зоотехник нүхэр Баиновые КПСС-эй айком баталаа. Колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Раднаев партийна хүдэлмэридэ үни удаан ябажа, дүршэлтэй болоһон дээрэһээ партийна, кружогой хүдэлмэри шадамар бэрхээр эмхидхэнэ.

КПСС-эй XXI съездын урда тээ партиин айкомой пропаганда, агитациин таһагай баталһан программын ёһоор энэ кружогой хэшээл һарадаа хоёр дахин болодог һэн. Һурагшад хэшээлдээ эдэбхитэйгээр хабаададаг, элдэб асуудал һуража, тэдэндээ дүүрэн харюу абадаг байна. Нэгэшье хэшээлынь хойшолуулагдадаггүй, хүн ходо олоороо суглардаг, һонирхолтойгоор, дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэдэг байгаа.

Мүнөө энэ кружок партиин XXI съездын материалнуудтай танилсажа байнхай. Пропагандист нүхэр Баинов, партийна организациин секретарь нүхэр Раднаев ээлжэлжэ байгаад, съездын материалнуудаар хэшээлнүүдые хэнэ. Үнгэрэгшэ табан жэлэй хугасаа дотор арадаймнай ажахыда, тэрэ тоодо түрэл колхоздомнай ямар хубилалта болооб, партиин хараалһан долоон жэл соо ямар хүгжэлтэ туйлагдахаб, колхозой баялиг, олзо доход хэды шэнээн ургахаб, соёл культурын талаар юун хэгдэхэб гэхэ мэтэ һонирхолтой, олон асуудал хэшээл дээрээ хэлсэнэ. Һурагшад иимэ хэшээлнүүдые һонирходог, эдэбхитэйгээр хабаададаг. Хүдөө ажахын экономико шудалха кружогто 28 хүн һурадаг байгаа һаа, партиин XXI съездын материалнуудые шудалха хэшээлдэ 35—40 хүн хабаададаг болоо. Һурагшадай олошорхотой хамта, хэшээл бүри һонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг, үсөөн бэшэ асуудал гарадаг, олоороо үгэ хэлэдэг болоһон байна. Жэшээлхэдэ, һурагша нүхэд А. Тапхаев, Д. Пинтаев, Х. Ундонов, П. Дарижапов, Т. Лушанов болон бусад илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадана. Кружогойхид ойлгоогүй юумэеэ дары пропагандистһаа асуужа абана.

Д. Доржиев.

Ургаса дээшэлүүлхэ, тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулая

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1- дэхи нюурта)

Мүн хартаабхын тарилгада дутаһан үрэһэеэ олохо, кукурузын үрэһэ худалдажа абаад, түргөөр асарха, наран сэсэгэй, горохын, огородой ургамалнуудай, тэжээлэй корнеплодууд болон олон жэлэй ургамалай үрэһые бэлдэхэ хүдэлмэриие эмхитэй түргэнөөр ябуулха шухала.

Республикымнай колхоз, совхозуудта 150 мянган гектар үлүүтэй уһалагдадаг газар бии. Уһалагдадаг газарһаа, юрынхидэ орходоо, 2—3 дахин ехэ ургаса абтадаг. Энэмнай ургаса дээшэлүүлхэ ехэ арга нөөсэл болоно. Оролдолго гаргаад байхада хабарай һайрамай, гол горхоной, саһанай уһаар эды шэнээн газар нэмэжэ уһалагдаха байна. Энэ арга боломжые һайнаар хэрэглэхын тула хабарай уһалалгада нарин нягтаар бэлэдхэ шухала. Март һарада, апрелиин эхеэр уһалууриин түхеэрэлгэнүүд, хаалта, регуляторнууд заһабарилагдажа дүүрэхэ зэргэтэй. Хабартаа газараа һайса уһалхын тула гол горхонууд дээрэ шэнэ хаалтануудые бариха болонобди. Хэжэнгын аймагай колхозууд Худан гол дээрэ 5 хаалта бодхоогоо. Мүнөө хабартаа үшөө 3 хаалта барихань. Тиигэжэ тус аймагайхид 5 мянган гектар газар энэ хабартаа уһалха аргатай болонхой.

Газараа ехээр уһалхын тула уһа бүлэдэг бүхы станцинуудые хүдэлгэхэ саг тулаа.

Урда жэлнүүдтэ газар уһалха хүдэлмэри үсөөхэн бүлэг колхознигуудта гү, али совхозой наһажаал үбгэдүүдтэ даалгагдадаг байгаа. Жэшээнь, Хориин совхоздо нёдондо жэл 3 мянган гектар сабшалангай газар ойройдоо 12 хүдэлмэришэдтэ даалгажа үгтэһэн юм. Хэнэйшье мэдэһээр, тэдэнэр иимэ ехэ газар уһалжа хүшэ хүрхэгүй байгаа. Һүниндөө газар уһалагдаагүй һэн. Тиимэһээ энэ совхоз гектар бүриһөө 3—5 центнер үбһэ хуряаһан байна. Иимэрхүү баримтанууд республикымнай олохон колхоз, совхоздо үзэгдөө һэн. 1959 ондо нёдондонойнгоо дутагдалнуудые дабтахагүй ушартайбди. Имагтал мүнөөнһөө эхилжэ газараа хайшан гэжэ уһалха тухайгаа нарибшалан бодомжолхо хэрэгтэй.

Хабартаа гол горходой, һайрамай уһан богони саг соо урдажа гарашадаг. Энээниие хараадаа абаад, уһалалгада олон хүнүүдые хабаадуулха, техникэ, мори унаа олоор хэрэглэхэ бологдоно. Тиигэжэ газараа түхэреэн сүүдхэ соо уһалха шухала. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие колхоз, совхозуудай агрономууд, мелиораторнууд, хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр ударидаха уялгатай. Иимэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээд лэ байхадаа хабарай элбэг уһые хүсэдөөр хэрэглэжэ, газараа заабариин ёһоор уһалжа шадаха байнабди.

Энэ талаар Занграйн, Хэжэнгын аймагай комсомолой организацинууд, хүдөөгэй залуушуул ехэ хүдэлмэри хээ. Эдэнэй һайшаалтай үүсхэлые залуушуулнай хаа хаанагүй дэмжэхэ аабза гэжэ найдахаар. Иимэ шухала, бэрхэшээлтэй хүдэлмэридэ залуушуулай эдэбхитэйгээр хабаадаагүйдэ хэн хабаадахаб.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд уһалуурида хабаадагшадые элдэб хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангахын тула резинэ сабхи, мори унаагай тоног, зэмсэг эртээнһээ бэлдэхэ уялгатай.

Таряалан, хадалангайнгаа ургасые дээшэлүүлхын зорилгоор нютагай утэгжүүлгэ—наг шэбхэ, торф, үнэһэ, шубуунай аргал болон бусадые ажахы бүхэн ехээр гаргаха аргатай. Наг шэбхэ болон бусад утэгжүүлгэ ехээр хэхэдэ ургаса хэды дахин дээшэлдэг гэжэ түрүүшүүлэй бодото жэшээ, эрдэм ухаанай туйлалта харуулна. Манай эрхэ байдалда эртэ хабар, газарай хүрьһэнэй һайса шиигтээд, уһалагдаад байхада утэгжүүлгэ хэхэдэ бүришье һайн. Колхоз, совхозууднай энэ жэлдэ таряалан, хадалангдаа 1 миллион тонно наг шэбхэ гаргаха юм. Оролдоод байбал, бүришье ехые гаргаха арга бии.

Республикын олохон колхозуудта полидо утэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана. **Кукурузын баян ургаса абахын түлөө мүрысөө үүсхэһэн Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозойхид кукурузын газарай гектар бүридэ 30 тонно шэбхэ гаргаа.** Баргажанай колхозууд гектар бүридэ 10 тонно тухайе зөөгөөд байнхай. **Борьёогой совхоздо** шэбхэ гаргалга эмхитэйгээр ябуулагдана. Эндэ оньһожоруулагдаһан звенонуудһаа гадна, **наг шэбхэ зөөхэ тусхай бригада эмхидхэгдэнхэй. Бригадада шэбхэ малтаха, ашаха хоёр бульдозер, тэрэниие зөөхэ 6 трактор бии. Нэгэ «Беларусь» трактор шэбхэ буулгана.** Энээнэй ашаар шэбхэ ашаха, буулгаха хүдэлмэри бүхыдөө оньһожоруулагданхай. **Үдэр бүри эндэхи таряалан, сабшаланда хоёр зуугаад тонно нэгшээгдэһэн шэбхэ гаргагдана. Поли дээрэ шэбхэ тараалгые Примориин совхозуудай жэшээгээр эмхидхэнэ. Халаан соо 40—50 гектар газарта шэбхэ тарааха түхеэрэлгэ хэгдэһэн байна.** Тэрэнь тиимэ орёо наринааршье хэгдэһэн бэшэ юм.

Наг шэбхэ машинын хүсөөр ашаха гэхэдэ зарим газарта бульдозер байдаггүй. Харин Зэдын «Коммунизм» колхозойхид «СТУ-07» маркын үбһэ һүрилдэг түхеэрэлгые шэбхэ ашалгада тааруулжа хэрэглэнэ. Энэ машина РТС, совхоз бүхэндэ олон бии. Тааруулагдаһан тиимэ түхеэрэлгээр үдэртөө 50 тонно хүрэтэр шэбхэ ашаалдаг болоо.

Арга боломжонуудай бии байтар олон колхоз, совхозууд шэбхэ гаргаха хүдэлмэрээ удааруулна. Жэшээнь, Закаменай колхозууд уялгынгаа 7 процент, Яруунын колхозууд—14 процент, Хэжэнгын—8 процент дүүргээ. Ингэжэ байхадаа колхозууд уялгаяа дүүргэхэ гээшэ гү? Партийна, советскэ органууд, эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулаад, абаһан уялгануудаа март, апрельдэ дүүргэхэ, горьтойгоор үлүүлэн дүүргэхэ ёһотой.

Таряалангай газарые зүбөөр хубаарилжа, нютагай эрхэ байдалда таараха, мүн һайн ургаса үгэдэг хүдөө ажахын ургамалнуудые шэлэн тариха гээшэ малай үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Гэтэр таряалангай схэнхиие хоёр, гурбан политой системэдэ оруулжа, бүхы газарайнгаа хахадые шахуу залууг болон пар болгохо хүсэлэнтэй Хэжэнгын, Сэлэнгын, Кяхтын, бусад зарим аймагуудай дурадхалнуудые эрид шууд буруушааха ёһотойбди.

Харин ороноймнай бусад областьнуудай ганда дайргададаг нютагуудай түрүү колхозууд параа хоёрлохынгоо урда тээ түргөөр ургадаг тэжээлэй ургамалнуудые тарижа абадаг заншалтай боложо байнхай. Тиин гэһээнь дээрэ дурсагдаһан аймагууд буруу харгыгаар зүдхэжэ ябана бшуу. Хоёр, гурбан политой севооборот дээрэ пар, орооһо таряа, мүн зелёнко һэлгэлдүүлжэ тарихада һайн юм гэжэ агротехническэ наука хэзээдэшье дурадхаагүй. Тиимэһээ тарилгын иимэрхүү гүрим тон буруу, ямаршье үрэ дүн үгэхэгүй байһаниинь элитэ. Манай нютагай эрхэ байдалда нэн түрүүн хэрэглэгдээгүй газараа ашаглажа, олон жэлэй ногоо элбэгээр тариха, тэжээлэй ургамалнуудые таридаг газараа үргэдхэхэ болонобди. Тиигэжэл бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээ элбэгжүүлхэ гээшэ хойшолуулашагүй зорилгомнай болоно.

Тэрэшэлэн тэжээлэй ургамалнуудай эзэлдэг бүхы талмайн гурбанайнь хоёр хубида гү, али дээшэшье газарта гансал зелёнко таридаг ажахынуудые дэмжэжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, зелёнко ехээр тариһан колхоз, совхозуудай нэгэниинье тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ шадаагүй юм. Гэхэтэй хамта, үндэр баян ургаса үгэдэг кукуруза, хартаабха тэндэ тон бага һуури эзэлдэг байна бшуу. Тэрэшэлэн сахарай свёкло, морковь, горох, викэ, хүсы үбһэн болоод, тэжээлэй бусад үрэжэлтэ ургамалнууд ойройдооошье таригданагүй.

Энэ жэлдэ адуу малаа тэжээлээр гүйсэд хангаха тушаа тон шанга асуудалай табигдаад байхадань иимэрхүү дутагдалнуудтай эбсэшоод байжа болохогүй. Тэдэниие заатагүй усадхаха уялгатайбди. Тэжээлэй ургамалнуудай улам ехээр таригдаха бүри ургаса һураггүй ехээр хуряажа, адуу малдаа шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ асуудал шиидхэхэ сагнай ойртохо.

Тэжээлэй ургамалнуудай дунда эгээл үнэтэйнь кукуруза болоно. Кукуруза ехээр ургуулжа шададаг болоод байхадаа зүб замдал орохомнай лабтай. Тэжээлэйнгээ шанараар кукурузые булиха ургамал байха гэжэ республикымнай нэгэшье ажахы дурадхажа шадахагүй. Кукурузагүйгөөр малдаа хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлдэхэ гэжэ һэдэлгэ гаргадаг, холые харадаггүй зарим хүтэлбэрилэгшэд миил сагаа гээжэ байна. Ороноймнай бүхы газар нютагуудта, ямаршье эрхэ байдалда кукурузын һайнаар ургаха шэмэтэ тэжээл байһаниинь тодорхойлогдонхой. Үнгэрһэн гандангы жэлнүүдтэшье республикымнай түрүү кукурузашад энэ ургамалай үлэмжэ һайн байһыень ажал хүдэлмэрээрээ харуулаа.

Кукурузые газаашалдаг, эрдэм ухаанай, түрүүшүүлэй дүй дүршэлөөр тодорхойлогдоһон агротехническэ эрилтэнүүдые хазагайруулдаг колхоз, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, агрономуудые шангаар шүүмжэлхээр болоо. Иимэ заримашуул өөһэдынгөө бүдүүлиг агротехникэ хэрэглэн, кукурузые юрын гаар, орхигдоһон, үрэжэлгүй, таг үбһэ элбэгтэй газарта энэ шэмэтэ ургамалые бусад гээшэ.

Эгээл энэ шалтагаанһаа нэгэ жэл кукурузын тон бага ургаса таа. Адуу малаа хүсэд хүрэхэ жээлээр хангахын тулада кукуруза ургуулха хэрэгтэ хам орохо тэй. Гектар бүриһөө 300 центнер ногоон набша абаха уялгаяа гэхын түлөө энэ ургамалые үрэжэлтэй, наруули дулаан, лагдадаг газарта тариха шу Үтэгжүүлэгдээгүй газарта, ратно-гнездовой аргаһаа ондо тариха һэдэлгэ гаргагшадтай тэмсэхэ ёһотойбди. Ороноймнай рүү механизаторнууд—нүхэд лов, Мануковскиин жэшээгээр куруза ургуулха оньһожоруулһан звенонуудые эмхидхэхэ тэй. Энэл ушарта үндэр абажа шадахабди.

Республикымнай олонхи зууд кукурузын тарилгада һа бэлдэнэ. Гэбэшье Ториин ай «Улаан Тори», Калининай, К Ленинэй нэрэмжэтэ болон бусад рим колхозууд тарилгадаа гүй шахуу байһаар.

КПСС-эй Ториин айком ма эхиндэ кукуруза ургуулха нуудаа эмхидхээ ха. Бодото шалгахада олонхи колхозуудта нонууд эмхидхэгдээгүй байшоо тагдалаа дары усадхаагүй һаа риин колхозууд кукуруза бир гаар ургуулжа шадахагүй.

Үндэр ургаса абахын түлөө ратно-гнездовой аргаар тар хэхэ, хоёр тээшэнь элдүүр үтэгжүүлхэ, машинануудые ашаглаха, хэрэглэхэ болоод агротехническэ арганuудта бэрилхы хүнүүдые, кукуруза гуулха звенонуудай гэшүүдые һ ха хэрэгтэй. Иимэ һуралсал аймагуудта эмхидхэгдээ. Зү поли, бодото ажал дээрэ һур харуулха ябадал үшөө эмхидх гүй. Хүрьһэнэй гэдэжэ эхилэ иимэ һуралсал эмхидхэхэ зэрг бди.

Кукуруза ургуулгада агроном тусгаар үүргэтэй байха болоно дэнэй ямараар ажаллаһаниинь гаса дээрэһээ харагдаха бшуу.

Ниитын малда шэмэтэ тэ элбэг ехээр бэлдэхын тула З «Коммунизм» колхозой парт эхин организаци, правлени ко зой бүхы гэшүүдтэ, хүршэ эйнгээ хүдэлмэришэд, алба шадта уряа гаргаа. Тэрээн айл бүхэн үбһэ тэжээл бэлэдх дэ хабаадаха, тиихын зорил энэ жэл хубиингаа гү, али колх газарта 10—15 соотог кукур үгы һаа сахарай свёкло, үгы тэжээлэй бусад корнеплодууды риха гэжэ хэлэгдэнэ. Тиигээд ряаһан ургасаяа тогтоогдомол гээр колхоздо худалдаха б Колхозой правлени айл бүхэ хэлсээ хээд, үрэһэ хүрэнгэ ү хэрэгтэй болоо хадань, газар хахалха. Һүүлдэ ургасаяа ту хадань гаргашыень даража а юм. Иимэрхүү хүдэлмэри Кя совхоздо хэгдэжэ байнхай. Тэ нэмэжэ бэлдэхэ тушаа иимэ шаалтай үүсхэлые республикын сад колхозууд дэмжэхэл байха.

Хабарай тарилга болотор то үдэр үлэбэ. Энэ жэлдэ баян у са абаха, малай үбһэ тэжээл эл жүүлхэ шиидхэхы удхатай тэмсэ колхоз, совхозууднай жа ба. Партийна органуудай, пар на эхин организацинуудай эм хэлэй хүдэлмэриин хэмжээн РТС болон совхозуудай хүдэлм шэдэй, колхознигуудай дунда аб лагдадаг ниитэ-политическэ хүд мэриин ябасаһаа энэ шухала рилгомнай дулдыдаха бшуу.

Шиидхэхы хүсэн бологшо м низаторнуудай һайнаар ажалл байхада үндэр ургасашье абт ниитынгээ малда хүсэд хүрэ тэжээл бэлдэжэ шадахабди. Т хадань механизаторнуудта анхарал хандуулагдаха зэргэ Гэтэр зарим колхозуудта, жэшэ Кяхтын Ленинэй нэрэмжэтэ хоздо энэ жэл механизаторнуу суглаан ойройдоо үнгэргэгдөө Тэдэнэй дунда һуралсал эмхид дээгүй. Механизаторнуудай ол хинь колхозой хүдэлмэридэ хаб дуулагдаагүй, техникэеэшье ха рай тарилгада бэлдэнэгүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхоз полевой стануудые бэлдэхэ, һуудалай һайн эрхэ байдал тар гада ябаха колхозник болон хүд мэришэдтэ түхеэрхэ ёһотой. жэлдэ үндэр баян ургаса ург ха, хүдөө ажахын продуктнууд ехээр абаха уялгаяа дүүргэхын рилгоор партийна органууд, тийна эхин организацинууд со листическэ мүрысөө толгойлхо, най партиин түүхэтэ съездын хэбэреэр урмашаһан хүдөө ажа хүдэлмэрилэгшэдэй полити эдэбхи хэшээлые улам бадаруу уялгатай.

ДУТУУНУУДАА УСАДХАХА

Буркоопсоюзда һаяхан нээмэл партийна суглаан боложо, комсомолшууд, партийнабэшэ хүнүүдшье байлсаа. «Ерэхэ долоон жэлдэ ороной арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэй дашарамдуулан, партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухайда» правлениин түрүүлэгшэ В. Б. Танхаев элидхэл хэжэ, съездын хүдэлмэри тухай, нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тухай, долоон жэлэй гайхамшагта түсэб тухай ойлгосотой тодоор хөөрэжэ үгөө.

Коммунист нүхэр Именохоев ниитын эдеэ хоолой таһагай хүдэлмэриие (хүтэлбэрилэгшэнь партиин гэшүүн нүхэр Марков) шангаар шүүмжэлбэ.

—Түсэблэлгын таһаг муугаар хүдэлмэрилнэ,—гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна. Эд бараан буруугаар хубаарилагдана. Зарим магазинуудта шухала эд бараанай дуталдажа байхада, бусад магазинуудтань зарим зүйлнүүдэй тооһондо даруулжа хэбтэдэг ушар үзэгдэнэ. Байкало-Кударын аймагта хилээмэ, кондитерска зүйл бариха мэргэжэлтэниие һургадаг һургуули нээгдэнхэй. Теэд тэрэнэй хүдэлмэриие Буркоопсоюзай үйлэдбэриин таһаг һайса эмхидхэжэ шадаагүй. Тэндэхи залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Һурагшад байраар дуталдана.

—Барилгын управлени муугаар хүдэлмэрилнэ,—гэжэ үгэ хэлэгшэд шүүмжэлээ.—Управлениин коммунистнууд нүхэд Анакин, Хамаева барилгын хүдэлмэри һайнаар хинан шалгажа байхын оронда, бэе бэедээ хальдажа сагаа барана. Барилгын шанар даншье муу. Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудта һаяхан баригдаһан пекарнинууд, Зэдэ станциин складууд дахин заһабарилгада орохоор болоод байна.

Буркоопсоюздахи комсомолой организациин хүдэлмэри (ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь нүхэр Луговой) хангалтагүй байһаар. Олон комсомолшууд политическэ һуралсалда хабаадуулагданагүй, заримайнинь суглаандаашье ябанагүй.

Зарим инструкторнууд ажалай журам сахинагүй гэбэл: инструктор нүхэр Степанов аймаг гарахадаа худалдаа наймаа һайжаруулхын оронд, юуншье хэнгүй бусадаг.

Элидхэл тушаа хамта 10 хүн үгэ хэлэжэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэриие бүхы дээрэнь һайжаруулха хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулаа.

Д. Колмаков.

Юунһээ захалааб

Хоёр съездын — КПСС-эй XX, XXI съезднүүдэй хоорондохи үе соо Баянголой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз олон һалбарита ажахыгаа хүгжөөлгөөр амжалта туйлажа, саашадаа хүгжэхэ үргэн зам дээрэ гараа юм.

Энээниие гансахан баримта—колхозой мүнгэн олзын ургалта эли тодоор гэршэлэн харуулна. 1953 онойхитой жэшэбэл, колхозой мүнгэн олзо 3,7 дахин нэмэжэ, үнгэрэгшэ жэлдэ 7 миллион шахуу түхэригтэ хүргэгдөө. Тиигэжэ Баргажанайнгаа аймаг соо эгээн томо, эгээн хүгжэнги колхоз болоһон байна. Зүгөөр Баянголой колхознигууд энэ амжалтаяа түрүүшымнайл алхам гэжэ тоолоно.

— Манай коммунистнууд, бүхы колхознигууд энэ амжалтаар һанаагаа амархагүй, сэдьхэлээ ханахагүй. Юуб гэхэдэ, манай арга боломжо барагдашагүй ехэ,—гэжэ һаяшаг аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Санжиев мэдүүлээ һэн.

Ерэхэ долоон жэлдэ малаа түргэнөөр үдхэжэ, үүлтэрыень һайжаруулха, һү, мяха, нооһо абалгаяа хоёр—гурба дахин, зарим зүйлнүүдээр үшөө үлүүгээршье дээшэлүүлхэ харюусалгатай зорилго табяад, эндэхи коммунистнууд бүхы колхознигуудайнгаа дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлжэ байна.

Энэ зорилго бэелүүлхэдээ тэжээлэй асуудалһаа, тон түрүүндэ кукурузаһаа захалха хэрэгтэй гэжэ эндэхин шиидхэбэ. Тиигээд колхозой партийна организациин үүсхэлээр мүнөө кукурузын полинууд дээрэ наг шэбхэ гаргалгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Кукурузын гектар бүридэ 30 тонноһоо бага бэшэ наг шэбхэ гаргаха зорилго табигдаа. Мүнөө 70-аад мори тэргэ, 2 автомашина, 2 трактор энэ хүдэлмэридэ ябуулагдажа байнхай. Амаралтын үдэрнүүдтэ олон зоной хабаадалгатай воскресингүүд үнгэргэгдэнэ. Мартын 8-най үдэр воскресник боложо, 300 тонно наг шэбхэ зөөгдөө. Кукурузын поли дээрэ 1500 тонно шахуу наг шэбхэ гаргагдаа.

Мүнөө Баянголой партийна организаци, хамагай түрүүндэ малдаа элбэг ехэ, янза бүриин тэжээл бэлдэдэг болохын түлөө тэмсэлдэ бүхы колхознигуудайнгаа хүсые элсүүлжэ байна.

В. Орлов.

Түрүү хүдэлмэришэн партида оробо

Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводто 17 жэл соо ажаллажа байха зуураа, вагон хабсаргадаг цехын мастер Павел Пахомович Думнов нүхэдэйнгөө дунда ехэ хүндэтэй болонхой юм. Дүй дүршэл ехэтэй мастер эрхимээр ажаллахаһаа гадна, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Бэлэдхэл һайнтай байһан тула тэрэ агитатораар томилогдоһон байгаа.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ тэрэнэй даадаг гальваническа отделениинхид коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсонхой. Тиигээд тэдэнэр ажалайнгаа бүтээсые һараһаа һарада дээшэлүүлжэ байна. Февраль һарада түсэбөө 110 процент дүүргээ.

Һая Павел Пахомович гүйлта барижа, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин гэшүүнэй кандидадта оробо.

— Орон дотороо коммунизм байгуулжа, захалһан энэ гайхамшагта сагта имагтал партиин зэргэдэ ябаха ёһотойб гэжэ шиидээ һэм, — гээд тэрэ цехынгээ партийна организациин суглаан дээрэ мэдүүлээ.

Д. Дармаев,
коммунист.

Курумканайхидай үүсхэлые дэмжэе

Луговодуудай ажалые зүбөөр урмашуулха

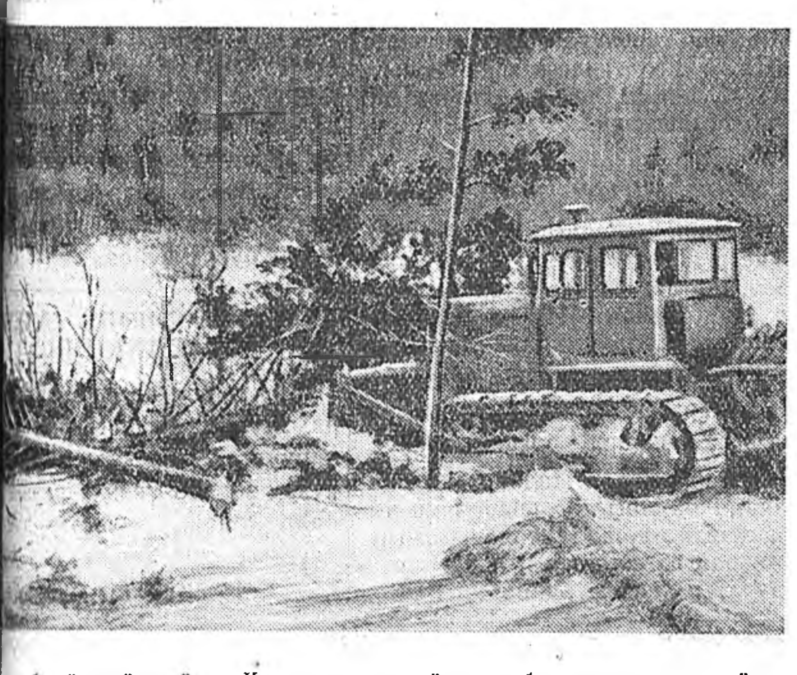
...8 жэлэй ... сабшалан ... ябалса... ...баб. Минии ... байһан саб... ...га бури... ...центнерһээ ...ургаса абта... юм. 1958 ...булаг гэжэ ...110 гектар ... даажа ...эрэнээ һай... ...тэгжүүлээд, ...хин үһалһа... ...ашаар дун... ...эр гектарай ...нтнер үбһэ ургуулһан

...лан дээрэ... ...ян ургаса ... зорилгоор ...мэри хэг... ...дааг. Намар ...байхада үһа... ... һубаг-ка... ... заһабари... байха ...ондо үбэл ...дээрээ ни... ...тошон ха... ...баһан бай... ...рель һарада ...мнай үһа... ...эхилээ. Түүһа саһа... ...лажа эхил... ...сасуу энээ... ...адангүйгөөр ... дээрээ ...абанабди. ...үбэл саб... ... хэдэн ...шэбхэ зөө... ...жүүлээ һэм... ...лдэ тэрэнээ ...эгдэлэн та... борнойл... ...ань арзагар катогоор даража үйрүүлһэн байгааб. Апрель һара соо нэгэ дахин үһалаад, удаань 13—15 хоног үнгэрһэн хойно хоёрдохёо үһалагдаһан байха юм. Мүнөө жэлдэ баһал нимэ хүдэлмэри ябуулагдаха байна.

Манай колхозой сабшалангай ехэнхинь үһалагдадаг. Энэ арга боломжоёо һайса хэрэглэбэл, ниитынгээ малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абахаар байнабди. Тиигэбэшье дутуу дунданууд олон байдаг гээшэ. Луговодуудай хэды оролдолго шадалаа гарган ажаллажа байхада, тэдэнэй хүдэлмэри хүндэтэй дээрэ сэгнэгдэдэггүй гэжэ хэлэхээр. Нёдондо жэлдэ колхозоймнай зарим луговодууд үһалжа байдаг сабшалан дээрэһээ үбһэ ногооной һайн ургаса ургуулһан байгаа. Теэд хэнэй ямараар ажаллаһаниинь хараада абтаагүй бшуу. Сабшалан дээрэһээ ехэ ургаса ургуулһан луговодууд ажалай нэмэлтэ түлбэри ехээр абаха байһан юм. Теэд колхозой правлени, партийна организаци бүхы луговодуудта адли түлөөһэ үгэһэн байна. Тиигэжэ 3—3 центнер үбһэ ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон абаад лэ дүүрэһэн байгаабди. Сабшалан дээрэһээ ехэ ургаса ургуулһан луговодууд бусадта орходоо ехэ түлөөһэ абаха байгаа. Гадна хүдэлмэриингөө түлөө ажалта үдэр бага абанабди. Хэнэй юу хэжэ байһан үдэр үдэртөө данса дээрэ тэмдэглэгдэдэггүй, һарын дүүрэхэдэ колхозой правленидэ ошожо харахада 30-аад ажалта үдэр бэшэгдэһэн байдаг. Эдэ бүгэдые колхозоймнай правлени хараадаа абажа, гуримшуулха бэзэ гэжэ найдаха байнабди.

Би республикынгаа түрүү луговодуудай үүсхэлые дэмжэхэ зуураа, даажа абаһан сабшалан дээрэһээ тэдэнһээ бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса ургуулхые оролдохо байнаб. Колхозой правлени, парторганизациин бидэнэй ажал хэрэгтэ һайса туһалаад, саг үргэлжын анхарал табижа байбалынь урдаа табиһан зорилгоёо заатагүй бэелүүлжэ шадахабди.

Н. Яковлев,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод Мухаршэбэр.

...рщэбэрэй аймагай «Искра» колхозойхид сабшалан, таряалангайнгаа ...гэдхэхын тула ехэ хүдэлмэри хэнэ. Зураг дээрэ: колхозой ...орнууд трактораар модо сэбарлэжэ байна. **А. Мантаевай** фото.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

Горсоведэй гүйсэдкомой анхаралда

Почто зөөгшэд хэдэн мянгаад шухала удхашанартай, яаралтай бэшэгүүдые, элдэб хэблэл үдэр бүри эмхи зургаанууд болон ажалшадта хүргэжэ байдаг. Тэдэнэй эмхитэй ажалһаа, бэшэгүүдые түргэнөөр саг соонь хэрэгтэй газартань хүргэжэ үгэжэ байһанһаа ехэ юумэн дулдыдана ха юм. Үнэн сэхээр, оролдосотойгоор ажаллажа байһан олон почто зөөгшэд ажалшадай магтаалда нэгэнтэ бэшэ хүртэдэг байна.

Харин тэдэнэй ажалда һаад ушаруулдаг баримтанууд үшөө хүсэд усадхагдаагүй байһаар. Городой олон үйлсэнүүд, гэрнүүд хүсэд гэрэлтүүлэгдээгүй, номерлогдоогүй, нэгэ нэрэтэй, номертой үйлсэ, гэрнүүд үшөө бии гээшэ. Жэшээлхэдэ, Улан-Удын Советскэ үйлсэдэхи табан гэр 56-дахи номертой, Шмидт үйлсын гурбан гэр нэгэ, 49 гэжэ номертой юм. Бүхыдөө город соо нэгэ номертой 570 гэр тоологдоно. «Международная», «Революции 1905 года», «Пролетарская» гэжэ үйлсэнүүдэй хоёр захынь гэрнүүд булта адли номертой, «Нагорная» гэжэ үйлсын, Дальне-Нагорный персулогай, Лазо гэжэ һуурин газарай үйлсэнүүд оройдоо нэрлэгдээгүй байһаар. Паровозо-вагонно заводой, мяханай комбинадта «Октябрьская», городой центр болон ПВЗ-дэ «Читинская» үйлсэнүүд бии. Олонхи гэрнүүдэй номер, коридорнууд гэрэлтүүлэгдэнэгүй, мүн эндэ байдаг хүнүүдэй нэрэ обогые зааһан список огто байдаггүй.

Газетэ, журнал болон бэшэгүүдые эзэдтэнь саг соонь хүргэхэ хэрэгтэ байрын үүдэндэ хадагдаһан хайрсагууд почто зөөгшэдтэ ехэ аша туһатай байдаг. Иимэ хайрсагуудтай гэрнүүдтэ хэзээ үүдээ нээжэ үгэхыень хүлеэнгүй, бэшэг, газетэ хээд орхиходо ехэ зохид.

Эдэ шухала асуудалнуудые ойрын сагта шиидхэжэ, зохистой, хэмжээнүүдые абабал хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдтэшье, ажалшадташье ехэ һайн байгаа.

П. Беломестных,
Улан-Удын хэлхеэ холбооной конторын таһагай начальник.

Хирпиисээр хангадаггүй хирпиисын завод

Гурбан жэлэй саада тээ Ехэ Ярууна нуурай хойто эрьедэ хирпиисын завод баригдажа, ашаглалгада үгтөө бэлэй. Энэ завод Яруунын аймагһаа гадна, хүршэ аймагуудыешье хирпиисээр хангажа байха юм гэжэ тэрэ үедэ хэлсэдэг байгаа. Теэд тэрэ мүнөө гансахан өөрынгөө аймагые хангажа шаданагүй. Шэнэ гэр бариһан айлнууд пеэшэнгээ бариха гэхэдээ хирпиисэ хаанаһаашье оложо ядадаг юм.

Хэрбээ энэ заводые хүдэлмэришэдөөр хүсэд хангаад, дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгөө һаа, хэдэн аймагуудта зөөжэ байхаар хирпиисэ гаргадаг болохо һэн. Өөһэдын заводтой аад, аймагтаа хирпиисын дуталдажа байхада промкомбинадай директор нүхэр Будажабэ юу бодожо байдаг юм ааб?

Ц. Жамсаранов.

Искусствын, уран зохёолой декадада бэлэдхэл

Үнинэй уран зохёолшо

Туйлаһан ехэ илалтаяа,
Тодорһон суута хүсэеэ
Энхэрэн магтан дуулахадаа,
Энхэ һайханаар һанагдагша
Алтан гурбан үгэ:
Арад, Эхэ орон, парти!

(Ц. Номтоев, Алтан гурбан үгэ).

Хорёод гаран оной һүүл багта «Бурят үнэн» (тиихэдэ «Бурят-Монголой үнэн») газетэ болон литературна уран һайханай согсолборинуудай хуудаһанууд дээрэ һонирхолтой зүжэгүүд, уран хурсаар бэшэгдэһэн шүлэгүүд толилогдодог һэн. Тэдэ шүлэгүүдые найруулагшадай нэгэниинь бэлиг ехэтэй, залуу уран зохёолшо Цокто Номтоев байһан юм.

Цокто Номтоевич Номтоев Хэжэнгын аймагай Хөөрхэ нютагта 1910 ондо түрэһэн байгаа. 1929 онһоо хойшо шүлэг, зүжэг, повесть, рассказ болон очеркнуудые бэшэдэг болоо бэлэй. Анха түрүүшынь хэблэгдэмэл зохёол—«Сагаалган» гэжэ зүжэг 1930 ондо гараа һэн.

Удаа тээнь тэрэ үеын бурят литературын горьтойхон зохёолнуудай нэгэн болохо «Зориг» гэжэ поэмэ 1936 ондо хэблэгдээ. Тэрээн соогоо манай республикада Совет засагай түлөө болоһон тэмсэлые харуулна. Поэмын гол герой Эрдэни гээшэнь баян Тамжадай барлаг ябаһан аад, партизан болотороо ургажа, агуухэород арадтай хамта нэгэ жагсаалда ороно. Поэмын эсэстэ Эрдэни хүбүүн инаг дуратай Үзэм басагантаяа Совет засагай «энхэ һайхан жаргалай эхин үеые» угтана.

1940 ондо шүлэгүүд болон поэмэнүүдэйнь «Хүсэн» гэжэ согсолбори хэблэгдээ һэн. Энэ ном соогоо Советскэ Арми, социалистическэ жаргалта байдал, түрэл бурят арадайнгаа Агуухэ Октябриин ашаар шэнэ байдал зохёон байгуулжа байһые магтан харуулна. Тэрэ үеын «Малшан», «Таряан», «Үбһэ хуряалга», «Мандаба», «Ордентондо» гэхэ мэтэ шүлэгүүдынь колхознигуудай жаргалта байдал, тэдэнэй ажал хүдэлмэри, түрүү хүнүүд тухайда дурдан бэшэнэ.

Алтан актаар үгтэһэн,
Арьбаа үргэн газартай,
Артель колхоз толоржо,
Ажалаа сахин жаргаба.

(«Мандаба»).

Мүн энэ ном соонь «Зориг» гэжэ мэдээжэ поэмэһээ гадна, «Сэндэмэ» гэдэг поэмэ оронхой. Бадма Сэндэмэ хоёр барга бүдүүн, мунхаг харанхы шажан мүргэлэй муухай харгыһаа хайшан гэжэ һалаад, социалистическэ шэнэ байдалай замда орожо, колхозой бүлэдэ, энхэ жаргалаа эдлэн ажаһууһан тухайдань Цокто Номтоев поэмэ дотороо харуулаа.

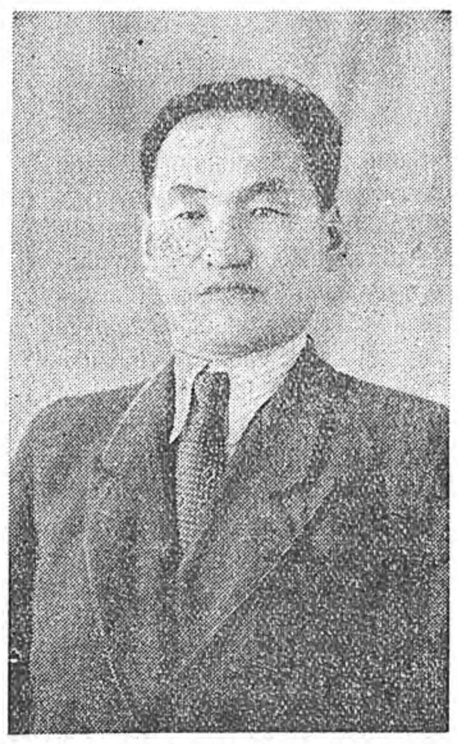
Агууехэ дайнай эхилхэтэй сасуу уран зохёолшо Номтоев Эсэгэ ороноо хамгаалалсахая мордоод. баруун, зүүн тээхи дайсадые бута зада сохилсоһон юм. Тиихэдээ ёһотой поэт-патриот байжа, фронтын шэн зоригто баатарнуудай габьяата хэрэгүүд тухай дүлэтэ шүлэгүүдые бэшэдэг һэн. Мүн фронт дээрэһээ олон шүлэг, рассказуудаа эльгээжэ, республикынгаа газетэнүүд, тусхай согсолборинууд дотор хэблүүлдэг байгаа.

Ёһотой советскэ патриот һэн туладаа харата дайсанаа дары үгы хэхые уряалжа, «Дайсан дарагдаха» гэһэн шүлэг соогоо иигэжэ бэшэнэ:

Гуринха зольбо шоные,
Галзуу нэтэрүү харатаниие,
Алууршa тонуулша фашистнарые
Алад гаргажа болохогүй!
Баатараар, нүхэд, байлдая.
Баранинь дайсадые хюдая!

Манай хэрэг хэзээшье илаха гэжэ баатаар найдадаг сэрэгшэ — уран зохёолшо арадайнгаа илалтые баяртайгаар угтаа һэн:

Илалта, илалта, илалта —
Энэ үгэдэ найдаа һэмди.

Баяр, баяр, баяр —
Баран энээндэ зорёо һэмди.
Илалта, баяр хамтадаа
Эхэ орон соом сасарба.
Арад зонойм сэдьхэлдэ
Алтан жаргал асарба.

(«Илалта»).

Советскэ правительство уран зохёолшын дайшалхы габьяатай байһые тэмдэглэжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2-дохи зэргын орденоор, Улаан Одоной орденоор, Дайшалхы габьяатай түлөө медаляар шагнаа юм.

Дайнай һүүлээр, 1947 ондо «Хүлэг» гэжэ рассказаа хэблүүлээ һэн. Тэрээн доторнь «Бата зам» колхозой солото адуушан, бурят хүбүүн Доржын дайнай үедэхи баатар габьяата ябадал, сабшалдаһаар унаһан Халзан зээрдэ хүлэг тухай харуулагданхай.

1956 ондо Тужын нуурта загаһа удхэһэн һурагшадай үүсхэлые харуулһан «Эдэбхи» гэжэ повесть хэблүүлээ.

Мүнөө Цокто Номтоев Москвада болохо искусствын, уран зохёолой декадые угтуулан, «Эхэ орондоо — магтаал» (шүлэгүүд, поэмэнүүд) болон «Рассказуудые» удаа дараалан гаргуулба. Эхилхэһээ хойшо мүнөө болотор бэшэһэн зохёолнуудаа эдэ номууд соогоо түүбэрнлэн оруулаа. Зарим зохёолнуудаа шэнэлжэ, бүри уран найруулгатай, бүри гүнзэгы удхатай, бүри һонин сюжедтэй болгоо. Мүн һаядаа бэшэһэн «Эхэ оромнай», «Ороноо хамгаалан мүнхэжэ», «Мүнхын дурасхаалда», «Ерэ наһатын найрта», «Гэрэл» гэхэ мэтэ шүлэгүүд тэндэнь оруулагдаа. Эдэ шүлэгүүд дотороо совет арадай ерээдүйн гэрэлтэ һайхан байдал — коммунизм тээшэ шууд дабшажа ябаһан тухай, тэрэнэй шэн габьяа тухай харуулна.

«Дүрбэн арба, дүшэн жэл соо мандааш,
Дүүрэн жаргал арад зондоо асарааш.
Түүхэтэ ойеыш найрлан угтан байхадаа,
Хүгжэлтэтэ ажалаа шалган урмашан үзэхэдөө,
Урин нюдөөрөө улаан тугаа харахадаа,
Һонор шэхээрээ уряа юрөөл дуулахадаа,
Коммунизмда орохо хуби золоо дабтанабди
Коммунис партидаа зүрхэнэй баяр хүргэнэбди,
Эрхимээр ажаллаха нэгэ һаналаа хэлэнэбди,
Эхэ ороноо энхэрэн магтан дууланабди.

(«Эхэ оромнай»).

Цокто Номтоевич уран зохёолнуудыел бэшээд байдаг бэшэ, харин олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, арад зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулалсадаг эрхим багшанарай нэгэн юм. Мүн һургуулиин учебнигүүдые, бурят хэлэ, литератураар методическэ хэдэн статья бэшэһэн автор байха. Арадай гэгээрэлэй хэрэгтэ олон жэл удаагаар хабаадажа, амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө правительствомнай «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерство «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн значогоор шагнаа һэн.

Партиин үнэн хүбүүн, үнинэй уран зохёолшо Цокто Номтоевич Номтоевой бүри үргэн далайсатайгаар ажаллажа, үшөө ехэ амжалта туйлахые хүсэнэб.

Н. Дугаров,
Бурядай зооветинститудай багша.

Цокто НОМТОЕВ

Н. Сампиловада

„Победа“ колхозой түрүү һаалишанда

Сарюун арбан хургандаа
Сагаан эдеэнэй хэшэгтэйт.
Арюун хонгор наһандаа
Ажалай үнэтэ дүршэлтэйт.
Шобторһон бүхы һүеытнай,
Суглуулан хараха жэшээтэй һаа,
Ярууна хонгор нютагаймнай
Ямар нуураар багсаахаар бэ?

Дамба Цыренжаповта

„Коммунизм“ колхозой суута барилгаша дарханда

«Хурса һүхэ далайжа,
Модо хайһан эрые,
Хурдан зүү һабагшалжа.
Хүдэһэ зүйһэн эхэнэрые
Ажалша зон хүндэлдэг ха юм,
Алдар суунь мүнхэ ха юм.
Уран дархан таниие харахадаа
Урданай үгэ һанаанда оробо:
«Сэбэр байшан бодхожол ябагты!
Шэнэ гэр толложол байгты!»

Лубсан-Цырен Дымбрыловтэ

Энэ жэлэй агнуурида 50 булга бариһан, „Победа“ колхозой түрүү ангуушанда

Ангһаа аргаахан
Алхалжа ябаад,
Агтаһаа түргэн
Арые тойронот.
Һэргэг ангые
Һэмээхэн гэнэдхээжэ,
«Зөөлэн алта»
Зүүнэт үлхөөдөө.
«Аян зөөлэн—
Ашаан хүндэ»
Агнууриһаа буужа,
Аймагтаа суурхагты!

Үнэн зүрхэнэй үгэ юрөөл

Эрдэм һургаал—
Эрхим эрдэни баялиг лэ.
Ажал дүршэл—
Алдар солын булаг лэ.
Эрдэм, ажал
Эхир шэнги холбоотойл.
Хоюулайнь шудалха,
Хойто үе хүсэтэйл.
Хубитай золтон
Коммунизм байгуулха хүүгэднайл.
Ажалша эрдэмтэн,
Алтан гартан болог лэ!

Советскэ байгуулалта

Соёлойнгоо добтолго улам үргэдхэе

...рын аймагай ажалшадай де... ...дай Совсдэй түрүүшын сес... ...хэлэй асуудалнуудһаа гад... ...гшадай захяа бэелүүлхэ ...ябуулгануудые зүбшэн хэл... ...аталба.

...н жэлэй соёлой добтолгын ...ябуулагдажа байһан ту... ...советэй гүйсэдкомой түрүү... ...нүхэр **Серебренников** элид...

...соёлой добтолгоор үнгэрэгшэ ...түрүүшынгээ алхам хээ... ...гэжэ мэдүүлээд, 1958 ондо ...дотор ямар хүдэлмэриин ...тухай депутадуудта тодор... ...элидхэбэ.

...рэгшэ жэл колхозуудта ...зын 10 байшан, 2 клуб, ...ара тосхондо больницын ... байшан, номой магазин, ...ухибүүдэй библиотекэ, 75 ...ухибүүдэй сад, хүдөө тос... 5 шэнэ магазин, 4 ...электростанци, аймагай ...бинадта хубсаһа, сабхи, ...нүүд, колхознигуудай һууха ...гэр гэхэ мэтэ шэнээр ба... 150 гаран айлай гэрнүүд ...заһагдаа. Олон айлда радио оруулагданхай. Улаан булан... ...лагдаба. Аймагай центрын ...ой хүсөөр Культурын бай... шулуун һуури табигдаад, ...бодхоогдожо байнхай.

...барилгануудһаа гадна, аймаг ...соёл культурын хүдэлмэ... ...барагаар ябуулагдадаг

...«к коммунизму» колхозой ...сандахи ОТФ-гэй культ... ...хүдэлмэриие жэшээ болгон ...аар. Эндэ электрын гэрэл, радио оруулагданхай. Улаан буландань библиотекэ бии. Наймаалагшагүй ларёк нээгдээ. Хүгжэмэй янза бүриин хэрэгсэлнүүд худалдажа абтаа. Культбаза соонь соёл культурын элдэб хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. Малшадай һураха зоотехническэ һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Тэрээнһээ гадна 8—9-дэхи классуудта үзэдэг юрэнхы эрдэмэй предмедүүдээр долоон хоногтоо хоёр дахин хэшээл болодог. Уран һайханай кружок эмхидхэгдээд, тэрээндэ залуу хонишод эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэлэй эхинһээ хойшо энэ кружогойхид культбазадаа, тосхонойнгоо клубта 3 дахин концерт табяа.

Культбазые даагша нүхэр Михайлова хүдэлмэреэ түсэбэй ёһоор, оролдосотой бэрхээр ябуулжа байдаг. Эндэхи багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, колхозой хүтэлбэрилэгшэд лекци, элидхэл хэжэ, али бүхы аргаар туһална.

Культбазань зохидоор, хүнүүдэй анхарал татахаар, һонирхуулхаар шэмэглэгдэнхэй. Долоон жэлэй түсэбэй гол гол тоо баримтануудые харуулһан диаграммануud, уряа лозунгнуудые культбазын газаашье, досоошье хадагдаа.

Хонишодто химда сэнтэйгээр халуун эдеэн бэлэдхэгдэнэ.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүн саг сагтаа гаргагдажа, бригадынхидта дуулгагдажа байдаг. Малшадые культурна талаарнь һайнаар хангаад, тэдэнэй дунда политическэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулһанай ашаар эндэхи отарын хонишод колхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Хонид һайнаар үбэлжүүлэгдэжэ, шэнэ түл эмхитэйгээр абтажа байна. Хонидой харууһан, бэлшээри һайнаар эмхидхэгдэнэ. Хонишон Исай Колодин 500 хониндоо минил 16 бухал үбһэ эдюулээд, тарган тобироор ондо оруулжа байнхай. «Хонид — бэлшээхын хүсэн» гэжэ нүхэр Колодин ходо хэлэдэг. Мүнөө жэл хонин бүриһөө 5,5 килограмм нооһо хайшалжа абаха уялгатай. Үнгэрэгшэ жэлдэ 5,3 килограмм нооһо хонин бүриһөө хайшалһан юм. Бригадын хонишод **«гурбан һайнай»— һайнаар ажаллаха, һайнаар һуралсаха, һайнаар ажаһуухын** —түлөө оролдохо зорилго урдаа табяад, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оробо.

Иимэрхүү эдэбхитэйгээр ажаллажа байдаг соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд аймаг дотор олон. Хүдэлмэреэ эрид һайжаруулжа, гурбан жэлэй соёлой добтолгоор амжалта туйлаһанай түлөө аймагнай КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

— Тиигэбэшье энэ түрүүшынгээ зарим тэды амжалтаар һанаагаа амарха бэшэбди,— гэжэ хэлээд, элидхэлшэ хэдэ хэдэн шиидхэгдээгүй асуудалнуудта, дутуу дундануудта депутадуудай анхарал хандуулба. Аймгүйсэдком, тэрэнэй зарим таһагууд, сомоной Соведүүд, тэдэнэй депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд һургуулинуудай, магазинуудай, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ һулаар хамааралсана. зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй, хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо оролдолго гарганагүй.

Мүнөө жэлдэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай гэр байра бүри олоор баригдаха, бусад хэдэн хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэхэ байһан тухай элидхэлшэ хэлэбэ.

Гурбан жэлэй соёлой добтолгын ехэ удхашанартай, олон шухала асуудалда хамаатай байһан тухай аймагай газетын редактор нүхэр **Громова** онсолон тэмдэглэбэ. Мүнөө иигээд үйлсын комитедүүдэй, колхозууд, предприятинууд болон эмхи зургаануудта ариг сэбэрые сахиха комиссинуудай хүдэлмэриие һэргээхэ шухала. Ленинградайхидай жэшээгээр нүхэдэй сүүдүүдые, ниитын гурим сахиха дружинануудые бии болгохо хэрэгтэй.

Нютагтаа соёл культурын ямар хүдэлмэри хэжэ, хэхээ түхеэржэ байһан тухайда Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир нүхэр **Протасов**, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр **Коновалов** гэгшэд хэлэбэ.

КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар, Бурядай АССР-эй Худалдаа наймаанай министр нүхэр **Данилов** аймагта дамжуулгын Улаан туг барюулха зуураа, сессидэ хабаадагшадые халуунаар амаршалаа.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаар дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абтаа.

С. Таханов.

Курумканай аймагта

БАРИЛГА ҮРГЭНӨӨР ЭРХИЛЭГДЭНЭ

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлени гурбан жэлэй соёлой добтолгые бэелүүлэн, культурна ажаһуудалай барилга үргэнөөр хэжэ эхилэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхознигуудай һууха олон гэр баригдажа, ашаглалгада үгтэһэн байна.

Мүнөө колхозой центртэ 270 хүнэй һууритай шэнэ клубай модон бэлэдхэгдэжэ дүүргэгдэнхэй. Колхозник бүхэнэй гэртэ электрын гал носодог, радио дуугардаг болоһоор үнинэй.

ХҮНДЭТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ

Мария Будаева үнэн сэхэ ажалаараа Курумканай аймагай элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүндэтэй болоһоор үнинэй юм. Нүхэр Будаева 50 наһанайнгаа һүүлшын арбан жэлдэ аймагайнгаа ханяаданай санаторидо сестрагаар хүдэлмэрилжэ, уялгаяа хододоо һайнаар дүүргэжэ байгаа. Һаяхан тус санаториин хүдэлмэрилэгшэд болон врачнар нүхэр Будаевае пенсидэ гараһантайнь дашарамдуулан, баярай вечер үнгэргэһэн байна. Врачнар П. Ширеторов, В. Гармаева гэгшэд үгэ хэлэжэ, Мария Будаевагай оролдосотой, үнэн сэхэ ажалые тэмдэглэһэн байна. Эндэ нүхэр Будаевада аймгүйсэдкомой болон тус санаториин Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа. **К. Бадмаев.**

№ 65 hургуулида

Ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые парти, правительствын баталан абаhанhаа хойшо түмэр замай № 65 hургуули үхибүүдые ажалда дадалтай болгохо, hуралсал ажал хоёрой хоорондохи алгасалые усадхахын тула горьтой хүдэлмэри хэжэ эхилээ юм. Hургуулиин ахалагша классайхид шлак-бетоноор гараж, хирпиисээр hуралсал-үйлэдбэриин мастерской барижа байна. Багшанар, пионерэй болон комсомолой эхин организацинууд үхибүүдтэ элдэб мэргэжэл олгохо кружогуудые хүтэлбэрилнэ. Hургуулиин бүхы hурагшад али нэгэн ажалда гү, али кружогто хабаадалсана. **Зураг дээрэ:** 1-дэхи «В» классай багша М. П. Банчикова бүд дээрэ болгар арадай уралан оёдог мэргэжэлдэ үхибүүдые hургажа байна.

В. Калашниковай фото.

Ажалшадай нөөсэ ургана

Долоон жэлэй түрүүшын хоёр hарада республикымнай нөөсэлгын кассануудта арад зоной нөөhэн арбан таба миллион хоёр зуу мянган түхэриг оруулагдаба. Тэрэнэйнь найма миллион найман зуу мянганиинь хүдөө нютагуудай ажалшадhаа оруулагдаhан байха юм.

Республикын аймагууд, городуудай хорин найман нөөсэлгын кассануудай хорин зургааниинь мүнгэн зөөри элсүүлхэ кварталайнгаа түсэб дүүргэhэн, үлүүлэн дүүргэhэн байна. Иимэ богони болзор соо мүнгэнэй эды шэнээн ехээр ороhон ябадал ойро наашада үзэгдөөгүй юм.

Энэ үе соо республикымнай ажалшад Гүрэнэй 3 процентын облигациие миллион долоон зуу мянган түхэригтэ хүрэтэр абаhан байна.

М. Халбаев.

Hурагшадай туhаламжа

Курумканай аймагай Аллын hургуулиин hурагшад Ленинэй нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо хододоо туhалдаг юм. Үбэлэй үедэ hурагшад малай фермэдэ ошожо, уhа бүлеэдхэхэ, силос гаргаха, малай байра сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсадаг hэн. Мүнөө хабарай тарилгын ойртоод байхада hурагшад полидо гаража, наг шэбхэ тараажа эхилбэ.

В. Ринчино.

КИНО

„Нюуса тагнуул“

Совет-хитад арадуудай хани барисаанда зорюулан, фильмнүүдые харуулха декада Улан-Удын «Прогресс» соо үнгэржэ байна. Хитадай уран hайханай олон фильм эндэ харуулагдана. 1957 ондо Шанхайн «Хайянь» киностудиин гаргаhан «Нюуса тагнуул» гэжэ картина тэдэнэй дунда бии.

Энэ фильм дотор Хитадай Арадай Республикын гүрэнэй аюулгүйе сахигшадай, гоминданай агентнуудай хоорондо болоhон тэмсэл харуулагдана. Дайсад «дурагүйшүүлэй холбоо» («союз недовольных») гэдэг эмхи байгуулhан байгаа. Тэдэнэр коммунистнуудые зоной дунда али болохоор муушалха, шоодобори болгохо зорилго табина. Гоминданай шпионууд Тайвань аралhаа, америкынхидэй зүгhөө тиимэ даабари абаhан янзатай. Тиигэбэшье эдэнэй хара хэрэг бүтэнэгүй. Тэдэ шпионууд Кантон хотодо шэбээлhэн аад, тэндэhээ тэрьелхэ замдаа баригдана.

Нэгэтэ hүни 206 номерой шпион гүрэнэй аюулгүйе сахигшадай гарта ороно. Ехээр шархатаhан дээрэhээ удангүй үхэнэ. Аюулгүйе сахигшад шпионой паролиие мэдэхэ болоод, өөhэдынгөө хүдэлмэрилэгшэ Ван Лянииe «№ 206» болгоно. Шпионуудай организациин хаана байhые мэдэхэ, ямар холбоотой, хэды хүнтэй, ямар түсэбтэйень мэдэхэ, шпионуудай хүтэлбэрилэгшэ Мэй И гэгшые бариха, энээнэй тулада Ба Гу гэдэгэй «нүхэр» болохо гэhэн бэрхэтэй даабари Ван Ляньда үгтэнэ. Hүүлэй даабари илангаяа бэрхэтэй байгаа. Ван Ляниин ролиие артист Фэн Чжэ hайнаар наадана. Орёо байдалда ороходоо түдэгэсэнгүй, даруу байжа шадаха, үгышье hаа—сагай ерэхэдэ, дошхон, түргэн болоод, hүбэлгэн, хёрхо, хатуу зантай тагнуулшан гэхээр харагдана.

Ба Гу гэдэг эхэнэр шпион тухай тогтожо хэлэе. Тэрэнэй ролиие артистка Ди Фань тон hайнаар наадана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Газааhаань харахада яhала сэбэрхэн, илдам зантай Ба Гуда үлэ мэдэгшье hэжэг түрүүлэнгүй ябахань Ван Ляньда бэрхэтэй байба. Теэд Ван Лянь эрэлхэгээр бэеэ барижа шадана.

Ба Гугай гадаадын гоё Ван Ляниин доторой гоё хоёрой hүүлшынхинь бүри хүсэтэй, бүри hайхан байжа, илалта туйлана. Господин Ма гэдэг муу мэхэтэй шпионой ролиие артист Ся Тянь шадамараар наадана. Арадта харша ажал-ябуулга хэдэг туладаа тэрэ господин үнишье болонгүй, хосорхын харгыда орохо ёhотой гээд таажа мэдэнэбди.

Чэнь Бо-чжи (артист Хань Тао) гэдэг врачын ябадал фильм дотор горьтойшог hуури эзэлнэ. Энэ хүн зүб зам үни удаан бэдэржэ олоно. Мэй И Лян Ин хоёрой ябадал багахан hуури эзэлбэшье, эндэ дурдуулхаар байна. Ушар юуб гэхэдэ, Мэй И гээшэнь бүлэг шпионуудай хүтэлбэрилэгшэ байhан байба. Лян Ин (артистка Хун Са) гэжэ эрэлхэг зүрхэтэй залуухан басаган Мэй Ие тушаалсана.

Фильм дотор драматическа үенүүд олон. Илангаяа hүүл багтань, шпионуудай мина нюугаад байха үедэ, түбэгтэй саг ерэнэ. Далай дээрэ ябаhан пароход таба минута болоод тэhэрхэеэ байхадаа, балайш аятай бэшэ. Теэд шпионуудай хорото түсэб дүүргэгдэхэгүй байшоо. Тэрэниие шэн зоригто Ван Лянь элирүүлжэ, пассажирнуудые, пароходые схэ аюулhаа абарна.

Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро социализмын илалтата замаар ябажа байhан агуу ехэ хитад арадай гайхамшаг амжалтануудта дурагүйдэhэн Америкын шунахайшуулай, тэдэнэй туhамаршад болоhон чанкайшистнуудай зүгhөө арадай Хитадта хоро хүргэхын тула ямаршье hэдэлгэ хээ hаа, тэрэнь хэзээшье буруу hүрэхэ байна гэhэн бодол энэ кино харахада ойндо бүхөөр хадуугдана.

«Нюуса тагнуул» гэжэ уран hайханай фильмые hонирхожо харамаар байна.

Э. Бальжинимаев,
Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн.

ХИЛЫН СААНАhАА

СССР-эй Верховно Соведэй хэдэн депутадуудай Англида ошоод байhан тухай

ЛОНДОН, мартын 20. (ТАСС). Гадаадын оронуудай журналистнуудай Лондондохи ассоциаци сайлалга хэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев болон П. А. Сатюковые мүнөөдэр хүндэлөө. Ассоциациин гэшүүдтэй уулзаха уряалые советскэ депутадуудай зүбшөөhэн тухайнь мэдээсэл Лондоной журналистнуудай дунда ехээр hонирхогдоhон байгаа. «Дорчестер» гэжэ отелиин уужам ехэ зал соо сайлалга боложо, дэлхэй дээрэхи оронуудай хэблэлэй 250 гаран корреспондентнүүд, дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд сугларhан байна. Советскэ айлшадта лондонойхид «угаа ехэ hонирхолтойгоор хандана» гэжэ ассоциациин президент амаршалгын үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Удаань М. А. Суслов үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй экономическа хүгжэлтын асари ехэ түсэбүүд тухай, тэрэшэлэн Совет гүрэнэй эб найрамдалда дуратай гадаадын политика тухай хөөрэжэ үгөө.

«Хүйтэн дай» зайсуулха, уласхоорондын шахардуу шанга байдал hулаpуулха шухала болоод байhан тухай тэмдэглэхэ зуураа, Европодо аюулгүй байдал хангаха, Германиин асуудал шиидхэхэ гээшэ угаа ехэ удхашанартай гэжэ М. А. Суслов онсолон тэмдэглээ.

М. А. Сусловай хэлэhэн үгые сайлалга дээрэ байгшад тон ехэ анхаралтайгаар, hонирхон шагнаhан байна. Удаань советскэ айлшадта хэдэн асуудалнууд табигдаа. Нүхэд М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев, П. А. Сатюков эдэ асуудалнуудтань дэлгэрэнгы харюу үгэhэн байна.

Лейбористска партиин хүтэлбэрилэгшэ Гэйтскелл болон партиин казначей Э. Бивентэй М. А. Суслов сайлалгын hүүлээр дахяад уулзаа.

Верховно Соведэй депутадууд С. А. Скачков, Л. Н. Соловьев Англиин кооперативуудай хэдэн предприятинууд болон магазинуудта энэ үдэр ороhон байна. Машина бүтээлгын «Асквит машин тул корпорейшн» гэжэ фирмын предприятинуудые тэдэнэр мүн лэ хараа.

Лондоной оперно театр соо Конвент-Гарден гэжэ баледые СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд үсэгэлдэр үдэшэ хараhан байна.

Үнэн зүб бодол илаха

БЕРЛИН, мартын 21. (ТАСС). Пресс-конференци дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой хэhэн мэдүүлгэ Германиин болон Берлинэй асуудалнуудые эбэй ёhоор шиидхэхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай гэжэ Берлинэй демократическа хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

Советскэ правительствын дурадхалнуудаар хэлсээ хэхэ ябадалhаа баруун гүрэнүүдэй правительствонуудай саашадаа арсаха аргань hалаа. Юуб гэхэдэ, эдэ оронуудай арадууд «хүйтэн дайнhаа» ехээр хашаранхай бшуу гэжэ «Нейес Дейчланд» газетэ бэшэнэ.

Баруун Германида, мүн Баруун Берлиндэ дайнай идхалга хэхэ ябадалые үнэн зүб бодол илаха гэжэ найдажа байhанаа «Нейес Дейчланд» газетэ элишэлэн мэдүүлнэ.

«Берлинер цейтунг» газетэ Н. С. Хрущевой пресс-конференци тухай түрүү бэшэг толилоо. Советскэ Союз эб найрамдал аршалан хамгаалхын, дай hүжэрөөгшэдэй амые татахын, бүхы арадуудай амгалан ёhоной харилсаа холбоо хүгжөөхын тулада саашадаа бүхы юумэ хэхэ гэжэ түрүү бэшэг соогоо газетэ тэмдэглэнэ.

„Заналта хэхэеэ болижо, хэлсээ хэхэ шухала“

ПЕКИН, мартын 21. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Москвада хэhэн пресс-конференци тухай мэдээсэлнүүдые Хитадай бүхы центральна газетэнүүд томо гаршагуудтайгаар эли газарнуудта толилоо.

«Хамаатай гүрэнүүдэй түргэнөөр хэлсээ хэжэ, Германитай эбэй договор баталхые Н. С. Хрущев уряална. Хэлсээнэй урагшатай байхын тулада Советскэ Союз өөрынгөө зүгhөө бүхы оролдолго гаргаха байна. Мүнөө энэ хэрэг баруун гүрэнүүдhээл дулдыдаха» гэhэн гаршагтайгаар Н. С. Хрущевой хэhэн мэдүүлгые «Жэньмин жибао» газетэ хүсэдөөр толилоо.

«Баруун гүрэнүүд заналтануудые хэхэеэ болижо, хэлсээ хэхэ ёhотой» гэжэ «Гуанмин жибао» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Индонезиин МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ДЖАКАРТА. (ТАСС). Антара агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Индонезиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ Руди Гонта хэблэлдэ зорюулан, мартын 19-дэ мэдүүлгэ хэhэн байна. Голландиин предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха ябуулгануудые Индонезиин правительство бэелүүлжэ байнхай. Энэ хадаа орониие Голландиин тонон дээрмэдэлгые болюулха гэhэн зорилготой юм гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абалгые Голландиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Лунс «тонуул» гэжэ нэрлэhэн байгаа. Энээн тухай тогтоходоо, Индонезиин МИД-эй түлөөлэгшэ иигэжэ хэлээ: «Голландиин министр өөhэдынгөө хэhэн гэмтэ ябадал мэдэрхын орондо, бусадые зэмэлхэ hанаашалга гаргана гээшэ.

Голланди хадаа Индонезиин байгаалиин баялигые гурбан зуун табин жэлэй туршада тонон дээрмэдэжэ байгаа юм гэжэ г-н Лунсда hануулхые хүсэхэ байнаб».

Венгер арадай hай...

БУДАПЕШТ, мартын... (ТАСС). Венгриин Советс... публикын соносхогдоhоор ... ойн ехэ hайндэрые венгер а... нөөдэр тэмдэглээ. Энэ гай... та ушарта зорюулагдаhан ... териалнуудые бүхы центра... зетэнүүд мүнөөдэр толилоо... арадай түүхэдэхи энэ гайх... hайндэр тухай дурдаха зуу... рэнэй суглаанай ойн баяр... үсэгэлдэр болоhон тухай ... гыгээр бэшэнэ.

Америкэдэ эсэрг... демонстраци... Калькуттада бол...

ЛОНДОН, мартын 21. ... Пакистан США хоёрой ... баталагдаhан сэрэгэй хэ... руушаан, 500 гаран хүдэл... Калькуттада Америкын ге... консулай байшангай үмэн... дэр демонстраци хээ гэжэ... агентство мэдээсэнэ.

США-гэй генеральна ... баруулhан бэшэг соогоо ... рацида хабаадагшад иигэ... дүүлнэ: американо-паки... хэлсээн хадаа «манай эрх... дэ, Индиин болон Пакистан... дуудай хоорондохи амгала... харилсаанда» сэхэ аюул ... дуулна.

Социалистическэ орону... экономическа амжалтану... Баруун Германиин газ... иигэжэ бэшэнэ

БОНН, мартын 21. (ТАС... руун Германиин «Нейе Р... тунг» гэжэ газетэ үсэгэлдэр... толилжо, Советскэ Союзай ... листическэ бусад оронууда... ехэ экономическа амжалт... hые мэдэрхэ зуураа, эдэ ор... саашанхи хүгжэлтын асари... сэбүүд тухай бэшэhэн бай... оронуудай мүнөө хүрэтэр т... амжалтада ехэ анхарал ... хаар байна. Гэбэшье тэдэн... шадань индустриализацил... бүүдтэ бүри ехэ анхарал ... хаар гэжэ газетэ бэшэнэ.

Социалистическэ оронууд... далдаа наймаа эрхилхые ... гэhэн политикын баруун ор... бэелүүлэгдэдэг байhые шү... зуураа, газетэ иигэжэ заан... далдаа наймаа эрхилхые ... жа, Зүүн зүгэй оронуудые ... ческа болон политическэ ... панхаруултуулха гэhэн ... хүсэд буруу hүрөө.

«БУРЯТ ҮНЭН» ГАЗЕ... РЕДАКЦИДА

Минии 50 наhанай ойгоо... рамдуулан амаршалhан ор... цинуудта, эмхи зургаануудта... нүхэд зондоо үнэн зүрхэнэй... баяр Танай газетээр дам... хүргэхые зүбшөөгыт.

Жамьян Балдан...

Уласхоорондын шэнжэлэл

Германитай эбэй договор баталха, Баруун Берлиндэхи эзэмдэлгын гуримые усадхаха тухай Советскэ Союзай оруулhан дурадхалнууд хилын саана аяар дүрбэн hарын туршада зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Энэмнай нилээд ехэ саг гээшэ. Тиимэhээ уласхоорондын удхашанартай энэ зүбшэн хэлсэлгын зарим тэды дүнгые гаргахаар болоо гэжэ hанагдана.

Түбхын түрүүндэ юу хэлэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, Германитай эбэй договор баталагдаха, Баруун Берлиндэхи эзэмдэлгын гурим усадхагдаха ёhотой, ондоогоор хэлэхэдэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай хойшолонгууд усадхагдажа, Европын түбтэхи байдал гуримшуулагдаха ёhотой гэhэн бодолые бүхы дэлхэйн оронуудай олониитэ мэдэржэ, дэмжээ юм. Гадна, баруун гүрэнүүдэй харюусалгата олон хүтэлбэрилэгшэд советскэ дурадхалнуудые хаража үзэхэ хэрэгтэй гэжэ hүүлэй үедэ хэлэhэн байна. Германи тухай асуудалаар бүхы дээрэнь, мүн энэ асуудалда хабаатай зарим зүйлнүүдээр тусхай гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд ойрын сагта hанамжаяа хэлсэхэ ёhотой гэжэ Великобританиин премьер-министр Макмиллан хэлээ. Мүн лэ иимэшүүгээр Америкын сенаторнууд Фулбрайт, Мэнсфилд гэгшэд хэлэhэн байна, тэрээнhээ байтагай США-гэй президент Эйзенхауэр үгэ хэлэхэдээ, «үнэн зүрхэнэй хэлсээ хэхэн түлөө оролдолгодо» Америкэ хабаадалсаха ёhотой гэжэ хэлэhэн байна.

Гэхэтэй хамта, Советскэ Союзай оруулhан дурадхалнууд тушаа баруун гүрэнүүд мүнөө хүрэтэр ямар нэгэн харюу үгөөгүй, тусхайлбал Германи, Баруун Берлин тухай асуудалые яажа шиидхэхэб гэhэн тодорхой асуудалда харюу үгөөгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хэлсээ хэхэ ёhотойбди гэжэ аман дээрээ хэды хэлэбэшье, тэдэнэр Европодо хабаатай шухала асуудалнуудые үнэхөөр hайнаар шиидхэхэ хүсэлэнтэй байhанаа мүнөө хүрэтэр харуулаа үды.

Бүхы дэлхэйн арадууд эб найрамдал тогтоохо, үнгэрhэн дайнай хойшолонгуудые усадхаха гэhэн нэгэн эрмэлзэлтэй. Тиин Германитай эбэй договор баталха проект, тэрэшэлэн Берлин тухай асуудалые гуримшуулха тухай дурадхалнуудые оруулхадаа, Советскэ правительство дэлхэйн арад зоной энэ эрмэлзэлые хараада абаhан байна бшуу. Мүнөө баруун гүрэнүүдэй зүбшөөгөөл hаань, дээрэ дурсагдаhан асуудалнууд hайнаар шиидхэгдэхэ ёhотой байна. Баруун гүрэнүүд хэлсээ хэхэмнай гэжэ хэлээд лэ дүүрэхэ бэшэ, харин бодото хэрэг дээрээ энэ хүсэлөө бэелүүлхэ ёhотой.

—Хэлсээнэй хэгдээ hаа, тэрэнэй амжалта түгэлдэрөөр түгэсэхын тулада бидэнэр шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэбди,—гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев мартын 19-дэ хэhэн пресс-конференци дээрэ хэлээ.

***

СССР болон Ирагай Республикын хоорондо экономическа, техническэ холбоо харилсаа бэелүүлхэ тухай хэлсээндэ мартын 16-да Кремльдэ гар табигдаа. Энэ ушарые дэлхэйн хэблэл айхабтар эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Иимэ хэлсээнэй хэгдэhэниинь ехэ hайн гээшэ, энэмнай Советскэ Союз Ирак хоёрой улам hайн, хани барисаата, харилсаатай боложо байhыень гэршэлнэ гээд социалистическэ гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн Ирагай болон бусад хэдэн араб гүрэнүүдэй хэблэл бэшэнэ. Харин тиихэдэ баруун гүрэнүүдэй хэблэл СССР Ирак хоёрой харилсаан тушаа худал хуурмаг зар тунхаг урдынхидаал адляар тараана. Гэбэшье мартын 16-да хэгдэhэн хэлсээн хадаа Советскэ Союз болон Ирагай арадууд үнэн зүрхэнэй хани барисаатай байна, мүн капиталистическэ оронуудhаа абаhан туhаламжада орходоо Советскэ Союзай зүгhөө туhаламжа абаhаниинь Ирагта hайншье, олзотойшье байна гэжэ манда тон дайсан харшаар хандадаг баруунай олон шэнжэлэгшэд мэдэрхэ баатай болоо.

Советскэ Союз араб арадуудта туhалхадаа, эдэ оронуудые эзэмдэн абаха гү, али эдэ оронуудые «өөрынгөө нүлөөндэ оруулха» гэhэн зорилготойгоор туhална гэжэ баруунай капиталистическэ оронуудай зарим хүнүүд хэлэдэг. Теэд бодото баримтануудые хараад үзэхэдэ, энэ баталамжын худал хуурмаг, тон буруу байhаниинь элирдэг. 1956 ондо Египедэ эсэргүү дай империалистическэ хүсэнүүдэй үйлэдөөд байхада, Советскэ Союз Египедые эрид шууд дэмжэhэн байгаа. Тиигээд иигэжэ дэмжэhэнэймнай түлөө ямар нэгэн «түлбэри» үгэгты гэжэ Советскэ Союз эреэ аал? Үгы.

1958 ондо добтолгодо ортоhон Ливан Иордани хоёрые дэмжэхэдээ, Советскэ Союз мүн лэ энэ хэрэгhээ олзотохо гэжэ оройдоо бодоогүй юм шуу. Зарим нэгэн хүнүүд Советскэ Союз хадаа араб оронуудай, түбхын түрүүндэ ОАР-эй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсоно гэдэг. Теэд энэнь тон худал хуурмаг зүйл байха юм.

«ОАР-эй дотоодын хэрэгүүдтэ бидэниие оролсоно гэжэ ОАР-эй президентын хэлэхэдэ, би юун гэжэ харюусаха ёhотой байнабиб гэхэдэ, иимэ: бидэнэр энэ хэрэгтэ оролсоногүйбди, бидэнэр коммунизм тухай hургаалые худал хуурмагаар гэмнэн буруушаахадань лэ тэрэнээ хамгаалдагбди... ОАР-эй дотоодын хэрэг хадаа энэ ороной арадуудай өөhэдынь шиидхэхэ хэрэг мүн болоно» гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев hүүлэй үедэ хоёр дахин—Ирагай делегациин хүндэлэлдэ хэгдэhэн уулзалгада үгэ хэлэхэдээ, мүн мартын 19-дэ болоhон пресс-конференци дээрэ хэлээ.

СССР ОАР хоёрой хоорондохи харилсаан урдынхидаал адли hайн байха ёhотой, харин араб Зүүн зүгэй оронууд саашадаа яажа хүгжэхэ ёhотойб гэhэн асуудалда манай үгэдэг харюу ондоо болохогүй: бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө, экономикоёо, соёл культураяа хүгжөөхын түлөө, арад зонойнгоо ажабайдалай hайжаруулгын түлөө тэмсэжэ байгаа оронуудые бидэнэр хододоо дэмжэхэбди гэhэн болоод хэзээшье хубилгахагүйбди гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ.

***

Мартын 8-да, 15-да Францида муниципальна hунгалта болоо. Орон дотор нилээд ехэ политическэ удхашанартай ушар хэрэгүүд боложо байна гэжэ энэ hунгалта харуулаа.

Францида эгээл бага захиргаанай газар гэхэдэ коммунанууд гэжэ нэрэтэй, өөрын хүтэлбэритэй hунгагдадаг органууд байха юм. Эдэ коммунануудта гэхэ гү, али муниципальна соведүүдтэ hунгалта хэхэ гээшэ нилээд ехэ политическэ удхашанартай хэрэг болоно. Ушарынь, конституциин ёhоор, муниципальна соведүүд хадаа сенадай гэшүүдые, тэрэшэлэн республикын президентые hунгадаг газарнууд байха юм. Тиимэhээ сенадта, мүн президентын тушаалда хэн hунгагдахаб гэhэн хэрэг муниципальна органуудта хэгдэhэн hунгалтаhаа нилээд ехээр дулдыдадаг байха юм. Гадна нютаг бүхэндэ муниципальна органууд бэеэ даагаад хүтэлбэри бэелүүлдэг, тэрэнэй ажал-ябуулгань ажалша арад зондо ехэ удхашанартай гэжэ хараада абаха хэрэгтэй байна.

Франциин хархис хүсэнүүд хадаа баруунай үзэл баримталдаг партинууд энэ hунгалтада лаб диилэхэ гэжэ hанаhан байгаа. Теэд хархис этэгээдүүдэй хүсэл бэелээгүй. Тэдэнэр табиhан зорилгоёо миил зарим тэды дүүргэжэ шадаа юм: баруунай партинууд урданайхида орходоо муниципалитедүүдтэ олоншог hуури эзэлжэ шадаа. Теэд энэнь год тулэб hунгуулиин хуулиин тэдэжэ таарамжатай байhан дороhоо hэлгэнэйн болоо юм. Бүхы дээрээ hунгалта юу харуулааб гэхэдэ, зүүнэй үзэл баримталдаг хүсэнүүд... дотор нилээд хүсэтэй болоh... руулаа.

Коммунистическэ парти ... парламентда хэгдэhэн hун... орходоо мүнөө нилээд оло... суудые суглуулаа. Парижда... хэдэн томо городуудта к... хадаа урдынхида орходоо ... пальна советнигүүдэй оло... абаа. Даб дээрэ абтаhан ... ёhоор, коммунистнууд hунга... дүрбэнэйнь нэгэhээ үлүү ... дые абаа. Харин тиихэдэнь... засаг барижа байhан парт... шэнэ республика хамгаал... болон бэеэ даанхайшуул ... даа гээгээ: тусхайлбал, ... Парижда 20 шахуу процен... суудаа, Лиондо—40 процен... тэр голосуудаа гээhэн байна...

Мүн энэ hунгалтын онсо... шанартай ямар ехэ зүйл ... гэхэдэ, иимэ: мүнөө болоh... галтын үедэ 70 городууд... олон тоото жэжэ комму... зүүнэй үзэл баримталдаг ... нууд—коммунистнууд, со... нууд, мүн бусад хүсэнүүд ... доо үгээ ойлголсожо, хэлс... шадаа. Иигэжэ нэгэдэhэн ре... канска нэгэдэлэй кандид... илалта туйлаhаниинь hайн...

Зүүнэй үзэл баримталдаг ... нүүдэй Францида иигэжэ ... туйлажа байhан ушарые ... ехээр сэгнэжэ болохогүйн... той. Гэбэшье, баруунай үзэ... талдаг партинууд тушаа ... арад зоной урмаа таhаржа... ень энэ ушар эли тодоор...

В. ЗАГД...

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни—34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-..., культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00993. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 481...